

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Rahvusvaheliste suhete instituut
Rahvusvaheliste suhete ja politoloogia õppetool

Liisa Rohila

**NATO KUVAND EESTIS AVALIKU ARVAMUSE
UURINGUTE JA MEEDIA ANALÜÜSI NÄITEL PERIOODIL
2010-2015**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Holger Mölder, PhD

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Liisa Rohila

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 124510

Üliõpilase e-posti aadress: liisa.rohila@gmail.com

Juhendaja Holger Mölder (PhD) arvamus:

Töö vastab bakalaureusetöö esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	5
SISSEJUHATUS	6
LÜHENDITE LOETELU	9
1.EESTI JA NATO SUHETE AJALUGU	10
2.LUGEJATE HUVI JA EELISTUSED MEEDIA-VÄLJAANNETE OSAS	12
2.1 Küsitlus: „Huvi ja eelistused meediaväljaannete osas“	14
3.MEEDIA ARTIKLITE ANALÜÜS NATO TEEMAL PERIOODIL 2010-2015	16
3.1 Kontentanalüüs meetodi kirjeldus	16
3.2 Meedia analüüsi tulemused.....	18
3.4 Meedia analüüsis esinenud seisukohtade näited.....	19
4.JULGEOLEKU SÜNDMUSTE ÜLEVAADE PERIOODIL 2010-2015	23
5.KAITSEMINISTEERIUMI AVALIKU ARVAMUSE UURINGUD PERIOODIL 2010-2015.....	27
5.1 Institutsiooni usaldusväärsus perioodil 2010-2015	28
5.2 Suhtumine NATOsse perioodil 2010-2015	30
5.3 NATO abi võimaliku ohu korral perioodil 2010-2015.....	32
5.4 NATO ja Venemaa koostöö.....	34
5.5 Hinnang NATO poolt ette võetud sammudele	35
5.6 Uuringu „Avalik arvamus ja riigikaitse“ ja meedia analüüsi tulemused perioodil 2010-2015	36
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY.....	41
VIIDATUD ALLIKAD	42

LISA	45
Lisa 1. Meedia analüüsi valim perioodil 2010-2015	45
Lisa 2. Avaliku arvamuse uuringute loetelu	47
Lisa 3. Lühendid	48
Lisa 4. Eesti Vabariigi põhiseadus.....	49
Lisa 5. Hukkunud Eesti sõdurid Afganistanis	50
Lisa 6. Ministrite ülevaade	51
Lisa 7. NATO	52
Lisa 8. Tabelid	53

ABSTRAKT

2004.aasta märtsis sai Eestist NATO (*North Atlantic Treaty Organization*) täieõiguslik liige. Arvestades Eesti geograafilist asukohta ja ajaloolisi suhteid idanaabri Venemaa Föderatsiooniga, on NATOsse kuulumine Eesti üks peamisi välisjulgeoleku tagatisi. Ometi on avalikkuse ees avaldatud arvamust meedia vahendusel, et NATOsse kuulumine ei ole Eestile hea ega vajalik. Samas on poliitikud ja mitmed teised kõrgelt hinnatud asjatundjad avaldanud tugevat poolehoidu NATOsse kuulumise poolt. Arvestades, et demokraatlikus riigis on pluralistlikud vaated ning nende vaadete propageerimine ühiskonna alustalaks, peab autor vajalikuks uurida, kas ja millest tulenevalt on NATO kuvand Eestis pigem positiivne või negatiivne.

Käesoleva töö teemavaliku tingis asjaolu, et Eesti ühiskonnas käsitletakse NATOt kui rahvusvahelist organisatsiooni ja Eesti kuulumist NATOsse väga üldiselt. Seda vaatamata asjaolule, et NATO on Eestile oluline julgeolekupartner ja -tagatis. Töö autor arvab, et muutunud julgeolekuolukord Euroopas mõjutab kõiki ühiskonna liikmeid, kas otseselt või kaudselt. Näitena võib tuua terrorismi laialdasema leviku ISIS tegevuse näitel, Ukraina kriisi ja pagulaskriisi Euroopas.

NATO kuvandi uurimiseks kasutas töö autor artikleid Postimees *online* keskkonnast ja Kaitseministeeriumi avaliku arvamuse uuringu küsitlusi. Meedia väljaannete eelistuste, huvi ja mõju välja selgitamiseks viis töö autor läbi küsitluse google.doc platvormis ja tõi näiteid ekspertide arvamustest. Töö autor huvitus, kas ja kui palju mõjutavad erinevad sündmused maailmas ja Eestis tegelikult ühiskonnas esilekerkivaid arvamusi seoses NATOga. Töö koostaja soov on täpsemalt välja tuua levinud arusaamad ning leida nende taga põhjuseid meedia analüüsi näitel, mis selgitaks täpsemalt lahti inimeste huvi ja julgeoleku olukorra mõjufaktorite seosed.

Töö järelalusena toob autor välja tugevamalt esile kerkinud kuvandi NATO osas, mis on ülekaalus statistika näitel avaliku arvamuse küsitluse tulemustes. Kuvandi osas toob töö autor välja seosed, mis oli arvukamalt toetatud meediaväljaande artiklite näidetel.

Võtmesõnad: NATO, Eesti, julgeolek, avalik arvamus, meedia

SISSEJUHATUS

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks ja uurimisprobleemiks on leida vastus küsimusele, milline on NATO kuvand olnud Eestis läbi avaliku arvamuse uuringu perioodil 2010-2015, pigem positiivne või negatiivne. Töö autor otsib seoseid meediaväljannete poolt avaldatud artiklitega ning analüüsib, kas ajakirjanduse kajastused toetavad uuringu kokkuvõtlike tulemusi. Töö autor püstitab selleks järgmise uurimisküsimuse – kas meedia poolt loodud kuvand toetab avaliku arvamuse uuringu tulemusi ning kui palju mõjutab meedia Eesti elanike arvamust ning millised sündmused esinevad mõjufaktoritena. Autori eesmärgiks on kaardistada sündmused, mis NATO kuvandit eestlaste silmis võivad mõjutavad. Rahvusvaheliste ja olulisemate siseriiklike sündmuste kaardistamise läbi on võimalik tuvastada mustreid, mis tekitavad eestlastes positiivseid või negatiivseid hoiakud. Lisaks on bakalaureusetöö eesmärgiks tuua välja meedias levivad poliitikute, teiste avaliku elu tegelaste ja ka aktiivsete kodanike seisukohad Eesti kuulumisest NATOsse. Töö koostaja usub, et inimeste arusaamad on olulised kuna need omakorda avaldavad mõju poliitilistele valikutele valimistel ja peegeldavad valijate poliitilisi eelistusi. Mõjutades läbi valitud esindajate riigi juhtimist ning Valitsuse tööd. Seeläbi on inimeste arusaamadel mõju riigi sise-ja välispoliitilistele valikusuundadele. Bakalaureusetöö teema osutus valituks, sest töö koostaja huvius hinnangust Eestil väga olulisele partnerile läbi avaliku arvamuse ning asjaolust paljudele julgeoleku teemaatika huvi pakub.

Bakalaureusetöös toob töö autor välja ekspertide arvamusi meedia mõjudest avalikule arvamusele. Lisaks viis töö koostaja läbi lühiküsimustiku google.doc platvormis, et uurida inimeste huvi meediaväljaannete osas ning hinnangut loetud informatsiooni mõjule nende arvamuse kujunemisel. NATO kuvandi uurimiseks Eestis perioodil 2010-2015 analüüsib töö autor Postimees *online* meediaväljaande artikleid ning jaotab tulemused nelja kategooria alla, mis selgitavad täpsemalt nende sisu. Kategooriad jaotas töö autor järgmiselt: „neutraalne, positiivne, negatiivne, pole seotud antud uurimuse käsitlusega.“ Meetodina kasutas töö autor artiklite kategooriate jaotuse puhul kontentanalüüsi. Nii oli võimalik koondada kokku artiklid, mis perioodil 2010-2015 esinesid Postimees *online* otsingu tulemustes ja jagada vastavalt töö sisu vajadustele. Lisaks koondab töö autor Kaitseministeeriumi poolt tellitud avaliku arvamuse uuringutest NATOt kaasavate küsimuste tulemused kokkuvõtlikult aastate jooksul. Küsitluse

tulemuste analüüsist kaardistas töö koostaja mõjufaktoritena esile toodud julgeolekusündmused ja tõi need eraldi välja, kaasates töö peatükina meedia poolt esile tõstetud sündmused. Julgeoleku sündmuste näitel selgitab töö autor muutuseid avaliku arvamuse uuringu statistikas.

Esimene peatükk annab ülevaate NATO-Eesti suhete kujunemise etappidest alates taasiseseisvumise perioodist. Töö autor tegi ülevaate selleks, et anda eelvaade Eesti-NATO koostöö arengust kuni Eesti liitumiseni. Koostöö selgitamine läbi etappide toob esile riigi ja organisatsiooni koostöö olulisust ning järjepidevat arengut, toetades töös uuritava kuvandi vajalikkust.

Teine peatükk toob välja arvamusi ekspertide näidetest meediast kui avaliku arvamuse kujundajast ning annab ülevaate töö autori poolt koostatud küsitluse tulemustest. Kuna antud töö ei ole teoreetiline vaid praktiline leidis autor, et on vaja selgitada meedia mõjusid läbi ekspertide arvamuse ja läbiviidud küsitluse. Lühiküsimustik uuris vastanutelt nende meediaväljaannete eelistusi, huvi valdkondade vastu ja meedia mõju arvamuse kujunemisel. Küsimustik oli oluline töö järgmiste osade analüüsi tulemuste ja mõjufaktorite seostamiseks.

Kolmas peatükk analüüsib Postimees *online* väljaande artikleid NATO teemadel perioodil 2010-2015, kasutades veebiväljaande otsingusüsteemi nende leidmiseks. Artiklite liigitamiseks on kasutatud kontentanalüüsi meetodit. Artiklid on jaotatud nelja kategooriasse: „neutraalne, positiivne, negatiivne, pole seotud antud töö käsitlusega.“

Neljas peatükk teeb ülevaate julgeoleku sündmustest, mis olid seotud Kaitseministeeriumi uuringu tulemustega ja mida kajastati rohkem meedia vahendusel perioodil 2010-2015. Sündmuste kirjeldus annab ülevaate, millised on need asjaolud ja faktorid, mis mõjutavad avaliku arvamuse kujunemist kas negatiivselt või positiivselt.

Viies peatükk keskendub Kaitseministeeriumi poolt tellitud avaliku arvamuse uuringute analüüsile ja kokkuvõttele perioodil 2010-2015. Peatükis tuuakse välja uuringu küsimused seoses NATOga ning vastajate arusaamade jagunemine kokkuvõtlikult kõigi aastate lõikes. Küsimused jagunevad järgmiselt:

- Institutsiooni usaldusväärsus perioodil 2010-2015
- Suhtumine NATOsse perioodil 2010-2015
- NATO abi võimaliku ohu korral perioodil 2010-2015
- NATO ja Venemaa koostöö
- Hinnang NATO poolt ette võetud sammudele

Kuuendas peatükis tuuakse välja avaliku arvamuse uuringu ja meedias avaldatud artiklite võimalikud seosed NATO kuvandi kujunemisel ühiskonnas.

Kokkuvõttes selgitab autor avaliku arvamuse uuringu ja meedia analüüsi põhjal tugevamalt esile kerkinud NATO kuvandit, selle võimalike mõjufaktoreid ja meedia analüüsi osa kuvandi kujunemises. Lisaks toob autor välja võimalikud edasised töö arengusuunad, mis seoses koostamisega tekkisid.

LÜHENDITE LOETELU

NATO - Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (ingl *North Atlantic Treaty Organisation*)

USA - Ameerika Ühendriigid (ingl *United States of America*)

ÜRO/ UN - Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ingl *United Nations*)

SAC - ingl *The Multinational Strategic Airlift Capability*

ISIS - ingl *Islamic State of Iraq and al-Sham* (Lisa 3)

EL/ EU - Euroopa Liit (ingl *European Union*)

MAP - Liikmesuse tegevuskava (Lisa 3)

BBC - ingl *The British Broadcasting Corporation*

AFP - ingl *Agence France-Presse*

SKP - sisemajanduse kogutoodang

FSB - Vene Föderaalne Julgeolekuteenistus (ingl *The Federal Security Service of the Russian Federation*)

1.EESTI JA NATO SUHETE AJALUGU

Järgnevalt annab töö autor lühiülevaate NATO-Eesti liitumise etappidest ja koostöö kujunemisest. Peatükk sisaldab sisulist seletust institutsiooni ja riigi koostööst liitumiseni, mida on välja toodud, kuna Eesti on NATOga koostöösse panustanud ressursse, aega ja seda põhjusega. NATO puhul on tegu Eesti põhilise julgeolekutagatisega Kaitseväge ja Kaitsealiidu kõrval. Inimeste hinnang organisatsiooni osas on sama oluline kui ühiskonna suhtumine riigi teistesse julgeoleku tagatistesse. Töö autor on välja toonud varaseid etappe riigi ja organisatsiooni koostööst, et anda ülevaade, mis selgitab täpsemalt mõlema poole soovi koostööd teha. Nii võiks hinnata seda ka tänasel päeval.

NATO on 1949.aastal loodud kollektiivkaitsel põhinev julgeoleku organisatsioon. Asutatud Ameerika Ühendriikide ja lääneliitlaste poolt algselt suuresti Nõukogude võimu vastu. Kollektiivkaitsel all mõistetakse NATO artiklit 5 (vt Lisa 7.1), mis tagab, et relvastatud rünnakut ühe liitlasriigi vastu käsitletakse rünnakuna kõigi allianssi liikmete vastu. (Colonel Patrick T.Warren, 2010)

Eesti on alates 2004.aastast nii NATO kui ka Euroopa Liidu täieõiguslik liige. Tänapäevaks on sellest möödunud üle kümne aasta kui Eesti inimesed avaldasid oma nõusolekut ja aastate pikkune poliitikute lobitöö kandis vilja. Liikmelisus Eestile sai ametlikuks. See näitab, et koostöö Eesti riigi ja NATO vahel ulatub tagasi juba vabariigi taasiseseisvumise aegadesse.

Sissejuhatavalt võib öelda, et NATO avanemine Eesti suunal sai võimalikus läbi Nõukogude impeeriumi lagunemise ja läbi NATO lahtiste uste poliitikale (vaata Lisa 7.2). Taasiseseisvumine lõi eeldused selleks, et võimalikku liitumist hakati ideena edasi arendama läbi esmase koostöö ja suhtluse loomise.

1991.aastal asutati NATO Rooma tippkohtumisel Põhja-Atlandi Koostöönõukogu. Tegemist oli struktuuriga, mis alustas koostöö arendamist Kesk- ja Ida- Euroopa riikidega. Julgeoleku olukord oli 1991. aasta seisuga oluliselt muutunud. Euroopa kaardile olid tekkinud tagasi riigid, mis sealt viiekümneks aastaks olid vahepeal kadunud. (Eesti NATOs)

Vabariigi taasiseseisvumise järel leidis Eesti poliitikamaastikul juhtfigure, kes Eesti avalikkusele ja NATO liikmesriikidele hakkasid omavahelisi koostöö võimalusi vaikselt pakkuma ning esmast kontakti looma. Ülo Nugis oli näiteks esimesi Eesti poliitikuid, kes tähtsustas avalikkusele liitumise vajalikkust NATOga. Oma rolli suhte loomisel organisatsiooni

ja riigi tasandil etendas ka toonane president Lennart Meri. Tegelikult oli Eesti ja NATO koostöö arendamisega seotud hulgaliselt nimesid nii poliitikamaastikult kui Eesti kaitsejõududest. Aasta aastalt tehti tööd selle nimel, et jõuda alustuseks liitumisläbirääkimiste laua taha. (H.Praks, L.Lindström)

Ajaliselt oli oluline 1996.aasta, kui Eesti alustas NATOga läbirääkimisi liitumise ettevalmistamiseks. Lisaks 1999.aasta, kui toimus Washingtoni tippkohtumine. NATO tunnustas Eestit seal kui potentsiaalset liikmekandidaati. Meid kutsuti osalema liikmesuse tegevuskava programmis MAP (vt Lisa 3). Praha tippkohtumisel, 2002.aastal sai Eesti kutse liitumisläbirääkimistele koos Bulgaaria, Läti, Leedu, Rumeenia, Slovakkia ja Sloveeniaga. Nendele riikidele, oli Praha tippkohtumise näol tegemist ühe äärmiselt motiveeriva edasiminekuga pikas protsessis, mida aastaid ettevalmistatud. 2003.aastal toimusid liitumisläbirääkimised Eesti ja NATO vahel ning 2004.aastaks oli protsess lõpule jõudnud. Eesti osales 2004.aasta juunis Istanbulis toimunud tippkohtumisel juba täieõigusliku liikmena. (Ibid.)

2.LUGEJATE HUVI JA EELISTUSED MEEDIA- VÄLJAANNETE OSAS

Peatükis selgitatakse meedia mõju inimeste arvamuse kujunemisele ekspertide ütluste näidetel ja alapeatükis isiklikult koostatud küsitluse põhjal (ülevaade pt 2.1).

Meedial on mõju inimeste hoiakutele, käitumisele ja väärtuste kujunemisele. Ajakirjanduse vahendusel jõuavad lugejateni erinevad julgeoleku sündmused kodust ja välismaalt just ajakirjanike valikute vaatenurgast. Väljaanded on seega info vahendajad inimeselt inimesele kaasates nad sündmustesse nende ümber ja ka kaugemal. Järgnevalt toob töö autor näiteid ekspertidelt, kuidas meedia mõjutab avaliku arvamust, millist rolli omab ajakirjandus ühiskonnas ning nende osakaalust avaliku arvamuse kujunemisel.

Meedial on täita hulgaliselt ühiskondlike kohustusi. Ajakirjanduse ülesanne on muuta ühiskondlikud huvid ja poliitilised otsused võimalikult nähtavaks, mis aitab omakorda kaasa avaliku arvamuse kujunemisele. Lisaks on ajakirjandusel roll olla kontrolliks võimuasutuste otsuste ja tegevuse üle, olles seeläbi sõltumatud arvamuse hinnangu kujundajad ühiskonda mõjutavatele otsustele valitseva võimu poolt. Meedia toimib nagu peegel, mis kajastab inimeste väärtushoiakuid, norme ja käitumisviise. (Palmaru 2001)

Meedia töötab demokraatlikus ühiskonnas nagu poliitika ehk lähtub oma publikust ning lugejaskonnast. Demokraatlikus ühiskonnas nagu näiteks Eestis, ei ole meediaväljaanded valitseva võimu kontrolli all, vaid lähtuvad ikkagi rahva huvidest. Ajakirjandus kirjutab ennekõike sellest, mis köidab lugejate huve. Muidugi on väljaannete lugejaskond mitmekülgne. Erinevad väljaanded keskenduvad erisugustele lugejasgruppidele. Populaarsed meediakanalid valivad selleks rühma, kelle osakaal on ühiskonnas suurim. Ajakirjandusväljaanded avaldavad oma kirjutisi vastavalt inimeste huvide rahuldamiseks. Meediatööstus on rajatud inimeste psühholoogilistest vajadustest lähtuvalt ehk eesmärk on pakkuda seda, mille järgi on nõudlust. (G.Kirsberg 2014)

M.MacCombs on oma teoses toonud avaliku arvamuse kohta näite läbi Ameerika koomiku, Will Rogers, sõnade, kes on öelnud, et kõik mida ta tegelikult teab on see, mis ta ajalehest loeb. Suur osa informatsioonist ja teadmistest inimesed omandavad läbi meedia, mis ei ole kellegi isikliku kogemuse peegeldus vaid massidele suunatud avaldused. Ajakirjandus on suurele osale inimestest põhiline infoallikas. Meediaväljaanded toodavad inimestele reaalsust. Väljaannete toimetajad valivad erineva info esiletõstmise igapäevaselt vastavalt

sellele, mis suure tõenäosusega köidab suurema hulga lugejate huve. Ajakirjanduse roll on esileulatuvate teemade kajastamine ja seeläbi avaliku arvamuse mõjutamine. (M.MacCombs 2004)

Meediaväljaanded etendavad kesksel rollil kuidas kommunikeerida avalikkusele, mis sündmused meie ümber toimuvad. Sündmused, mille osas inimestel endal teadlikkus puudub, muudab nad automaatselt sõltuvaks ajakirjanduse poolt esitatud informatsioonist ja seisukohtadest. Mitte, et ajakirjandus lihtsalt ütleks, mida arvata vaid inimesed ei vaatle väljaannete poolt edastatud sõnumeid kriitiliselt. Väljaanded seadistavad päevakorra ja suunavad lugejate fookust valitud teemadele, mis limiteerib lugejaskonna oma arvamuse liigset peale tungimist. (C.Happer, G.Philo 2013)

Väljatoodud arvamused annavad seletuse sellest, kuidas meedial on täita roll erinevates küsimustest avaliku arvamuse kujunemisel. Valikuid tehes toetab, suunab ja kujundab ajakirjandus ühiskonnas levivaid arusaamasid, hinnanguid ning kujundab hoiakuid. Ajakirjanduse poolt esile tõstetud teemakajastused, kerkivad esile ka lugejate jaoks.

Ekspertide hinnangu põhjal järeltab töö autor, et antud töös käsitletav NATO kuvand on seotud meediaväljaannete poolt esitatud informatsiooniga. Võttes arvesse, et avaliku arvamuse kujunemisel ajakirjandus omab olulist rolli. Nende poolt avaldatud sisul on oluline osa selles, mida lugejad teavad, arvavad ja milliseks kujuneb nende hinnang. Antud lõputöö käsitluses, siis NATO kuvand.

2.1 Küsitlus: „Huvi ja eelistused meediaväljaannete osas“

Töö autor koostas google.doc platvormis lühiküsimustiku, et uurida huvi meediaväljaannete vastu, inimeste eelistusi ja mõjutatust antud töö koostamise ajahetkel. Otsus küsimustik teha tuli soovist seostada eelmises peatükis välja toodud ekspertide arvamused ka otseselt inimeste tagasisidega. Kuna töö järgnevas osas analüüsib autor kodumaise väljaande (Postimees) artikleid NATO teemal, soovis töö koostaja selgitada inimeste eelistusi ja valikuid väljaannete teemade ja lugemisvaldkondade osas. Küsimustiku jagati sotsiaalmeedias ja emaili vahendusel. Kokku vastas küsimustikule 1 nädala jooksul, perioodil 11.04.2016-17.04.2016 85 inimest vanuses 19-62 eluaastat. 85 vastanust 52 olid naised ja 33 mehed. Tabelis on küsitluse tulemused kajastatud numbriliselt. Meedia analüüsi valim on toodud Lisa 1. all.

Tabel 1. Huvi ja eelistused meediaväljaannete osas

Millised uudiste kanaleid jälgite enim ?	Millise valdkonna uudiseid jälgite enim?	Hinnake loetud uudiste mõju Teie arvamuse kujunemisel.
Kodumaised veebilehed/paberväljaanded/TV/ raadio - 73	Majandus - 14	Kujundavad arvamust – 19
Välismaised uudistekanalid - 10	Julgeolek - 15	Pigem mõjutavad – 38
Ei jälgi uudiseid – 2	Poliitika - 11	Pigem ei mõjuta – 25
	Kultuur - 5	Ei mõjuta – 3
	Haridus - 1	
	Välisuudised - 24	
	Sport – 4	
	Teadusartiklid – 1	
	Teadus – 1	
	Meelelahutus - 9	

Allikas: google.doc küsitlus

Küsitlus toob välja, et kodumaised perioodikaväljaanded on lugejate eelistusena protsentuaalses ülekaalus. Valdkonnad, mis on populaarsemad on välisuudised, julgeolek, poliitika ja majandus. Lisaks selgus küsitlusest, et oma arvamuse kujundamisel lähtub suurem protsent lugejatest meediaväljaannete poolt kajastatud seisukohtadest. Kategooriad *kujundavad arvamust* ja *pigem mõjutavad* on valinud 67% vastanutest. Seega meedia poolt avaldatud

informatsioonil on mõju ühiskonna arvamuse kujundajana osaliselt antud küsitluse põhjal. Küsimustik on oluline näitaja töö järgnevates osades, nii avaliku arvamuse uuringu tulemuste mõjufaktorite osas, kui meedia analüüsi tulemuste kajastuses.

Küsimustiku tulemused on kooskõlas ekspertide välja toodud näidetega, mis samuti kajastasid meediaväljaannete poolt avaldatud informatsiooni ühiskonna arvamuse kujundajana.

3.MEEDIA ARTIKLITE ANALÜÜS NATO TEEMAL PERIOODIL 2010-2015

Töö autor kasutas töös Postimees *online* otsingu keskkonda, et analüüsida päevalehes ilmunud artiklite sisu perioodil 2010-2015 NATO teemadel. Postimees *online* keskkond osutus töö autori poolt valitud päevaleheks, sest nimetatud *online* keskkond pakkus parimat artiklite filtreerimise võimalust. Postimees *online* keskkonnas saab määratleda sõna, mis peab esinema pealkirjas ning sõna, mis peab esinema artikli sisus valitud perioodil.

Meedia analüüsi valiku põhjus oli soov leida seoseid uuringu “Avalik arvamus ja riigikaitse” 2010-2015 tulemustes NATOt puudutavates küsimustes (pikemalt pt 5). Meedial on osa avaliku arvamuse kujunemisel nagu selgus küsitluses ja ekspertide arvamuste põhjal (vt pt 2). Töö autori eesmärk artiklite analüüsi juures oli leida meedia poolt kajastust leidev NATO kuvand ja analüüsida, kas see toetab uuringu tulemusi või mitte. Lisaks kaardistada võimalike mõjufaktoreid sündmuste näitel, mida väljaanne kajastab rohkem ning mis avalikule arvamusele võisid mõju avaldada seeläbi.

3.1 Kontentanalüüs meetodi kirjeldus

Töö autor valis meedia analüüsi läbi viimiseks kontentanalüüsi meetodi, kuna see on üks enim kasutatavaid tekstianalüüsi meetodeid. Selle analüüsi vormi kohta on öeldud, et tegemist on suuresti uurimisstrateegiaga. Lisaks võib nimetatud meetodi abil iseloomustada ühiskondlike arusaamu, mida analüüsis töö autor uuringu “Avalik arvamus ja riigikaitse” kontekstis samuti (ülevaade pt 5).

Kontentanalüüsi meetodi tulemusi võib esitada tabelina ning see võimalus sobis töö koostajale kõige paremini. Artiklite maht oli suur ning nende esitamine valitud kriteeriumite alusel kõige optimaalsem lähenemine. Kontentanalüüsi tõlgendamisel saab kasutada analüüsitava teksti sisu ja teha selle põhjal järeldusi, mis muudab meedia artiklite analüüsimise läbi meetodi võimalikuks. (Steve Stemler 2001)

Kontentanalüüsi viiakse läbi üldiselt selleks ette nähtud spetsiaalsete tarkvarade abil, kuid töö koostaja viis analüüsi läbi manuaalselt.

Järgnevalt selgitab töö autor, milliste kriteeriumite põhjal artiklid on liigitatud.

1. Keskkond:

www.postimees.ee

2. Periood :

01.01.2010-30.12.2015

3. Liigitus:

- Pole seotud antud uurimuse käsitlusega. Nimetatud kriteeriumi alla liigitas töö autor kõik artiklid, mille sisus polnud otseselt mainitud Eestit.
- Neutraalne. Kriteeriumi alla liigitas töö autor artiklid, mis olid vaid informatiivse sisuga omamata ühtegi konkreetset seisukohta. Vastava sisuga artikleid esines informatsiooni edastamise osas väljaõppega, kus Eesti Kaitseväge osales; välisvisiitidega nii Eesti ametnike poolt kui riiki tulevad visiidid; kontroll-lennud õhuturbe missiooni raames; pildi- ja videogaleriid.
- Negatiivne. Kriteeriumi alla liigitas töö autor kõik Postimees *online* keskkonnas ilmunud artiklid, mis olid otseselt seotud Eestiga ning lisaks töid välja NATO kui organisatsiooni nõrkuseid, kriitikat institutsiooni tegevuse osas või arvamused teemal, miks Eesti ei peaks sinna kuuluma või kirjatükid sellest, kuidas nimetatud organisatsioon pole efektiivne. Kajastusi esines nii poliitilisi, majanduslikke, arvamusaluseid kui intervjuusid.
- Positiivne. Kriteeriumi alla liigitas töö autor kõik artiklid, mis väljendasid konkreetset soosivat seisukohta NATO osas ja artikli sisu haakus selgesõnaliselt Eestiga või Eesti enda poolt väljendatud seisukohtadega. Siinkohal võib näiteks tuua eduka koostöö ülevaated, NATO poolsed soosivad tähelepanu avaldused Eesti suunal ja Küberkaitsekeskuse koostöö näited.

Järgnevalt põhjendab töö autor oma meetodi valikut. Kuna artiklite sisust on konkreetset sõna väga keeruline otsida, mis väljendaks positiivset või negatiivset hoiakut NATO küsimuses, siis tuli töö koostajal valida üldisem otsingu sõna. Valituks said otsingusõnad "NATO" ja "Eesti. Päevalehe *online* keskkond võimaldab kasutada erinevaid kriteeriumeid ühes ja samas otsingu versioonis. Otsingu lahtrisse trükkides: „*pealkiri: NATO*“, leitakse artiklid, kus pealkirjas esineb märksõna. Töö autor kasutas lisaks otsingu tööriista: " +NATO +Eesti", kus otsitakse artikleid, kus esineb "NATO" ja/või "Eesti".

Kuna päevalehed ei kirjuta vaid arvamusaluseid ja ei avalda vaid intervjuusid, siis tekitas töö autor lisaks kategooria, mille alla liigitas „neutraalsed“ artiklid, mille sisu oli

informatiivne mõne sündmuse osas. Näiteks visiidid, galeriid, pressiteated või videod, sealjuures väljendamata ühtegi selgesõnalist seisukohta.

Kriteerium “pole seotud antud uurimuse käsitlusega” tuli luua, kuna töötades läbi erinevaid lugusid väljaande poolt, tuli kiiresti tõdeda, et suurem enamus kirjutisi, ei ole tegelikult selgesõnaliselt seotud Eestiga. Lisaks on ilmutatud palju tõlkeartikleid, mille allikateks on välismaised väljaanded nagu BBC (*The British Broadcasting Corporation*) või AFP (*Agence France-Presse*). Postimee *online* keskkonnas on avaldatud arvukalt artikleid, mis kajastavad NATO tegevust, koostööd, seisukohti või plaane. Töö autor leidis, et nende kõigi sidumine kriteeriumitega “positiivne” või “negatiivne” on liialt üldistavad.

Alljärgnevas tabelis on kõik tulemused kirjutatud protsendina. Töö autor valis kajastuse protsendina, kuna “Avalik arvamus ja riigikaitse” uuringus, mille tulemused antud töö tervikusse kaasatud on samuti toodud protsendina. Lisaks oli aastate lõikes otsingut kasutades leitud artiklite arv erinev. Töö autor leidis, et protsentide välja toomine annab kõige selgema ülevaate, millise sisuga artikleid päevaleht avaldas.

Tabel 1. Postimehe artiklid NATO teemal perioodil 2010-2015

Aasta	Positiivn e	Negatiivn e	Neutraaln e	Pole seotud antud uurimuse käsitlusega
2010	24	14	22	40
2011	22	4	13	61
2012	29	4	20	47
2013	36	5	16	43
2014	23	15	14	48
2015	14	11	7	68

Allikas: Postimees, Lisa 1

3.2 Meedia analüüsi tulemused

Järgneb ülevaade arvude kohta, mis otsingu tulemusest kajastusid. Arvuliselt oli artiklite maht erinev aastate jooksul. 2010-2012.aastal olid otsingu tulemused arvu poolest väga sarnased, siis 2013.aastal oli märgata oluliselt väiksemat artiklite esinemist. See muutus mitmekordselt 2014-2015.aastal, kus võrreldes 2010-2012.aastaga avaldati NATO-teemalisi artikleid üle poole rohkem. Töö autor märkas muutusi sisulises pooles samuti, mis on seoses

muutunud julgeoleku olukorraga maailmas ning ennekõike Euroopas 2014.aastal. Töö koostaja seostab artiklite arvu märgatavat kasvu aastast 2014 Ukrainas alanud sündmustega, mille tagajärjena muutus julgeoleku olukord Euroopas ja selle tunnetamine.

Esimene asjaolu, mis perioodil 2010-2015 oli omane kõikide aastate tulemustes, oli tõsiasi, kus kriteeriumi “pole seotu antud uurimuse käsitlusega” esinemise arv oli kõige kõrgem. Ehk artikleid, mida ei saanud loodud kriteeriumite alusel seostada antud uurimusega, esines palju. Töö koostaja märkis ülesse märksõnad, mis nimetatud kategoorias esinesid silmatorkavalt. 2010.aastal oli uuringu teemaga mitte kattuvad artiklid valdavalt Lähis-Ida teemalised. 2011.aastal kirjutati ülekaalukalt palju Liibüa missioonist ja konfliktist, Muammar al-Gaddafi´st ja mässulistest. Üldiselt torkasid silma ennekõike Lähis-Ida piirkonda puudutavad uudised, kuid avaldati ka Soome-NATO koostöö teemalisi artikleid rohkem. 2012.aastal leidsid palju kõlapinda NATO-Venemaa koostöö kirjutised ning lisaks Venemaa, Türgi ja NATO teemalised artiklid. 2013.aastal hakkas esile kerkima Ukrainas toimuv ning Lähis-Ida puudutavate artiklite ülekaal langes. 2014.aasta põhiline märksõna oli Ukraina ja NATO. Lisaks kirjutati oluliselt rohkem Soome-NATO vahelistest suhetest. 2015.aastal figureerisid vaheldumisi Ukraina ja Lähis-Ida olukorda puudutavad artiklid.

2010-2015.aastate artiklite analüüsi tulemused näitasid, et ülekaalus on NATO kajastamise osas positiivse sisuga artiklid. Märgatav protsent on informatiivseid artikleid, kategooriast “neutraalne”. Vähem avaldati Postimees *online* keskkonnas artikleid NATO teemal, mille sisu oleks organisatsiooni vastane, tooks välja vastakaid seisukohti või argumenteeritud kriitikat.

Analüüsi tulemustest saab järeldada, et NATO teemalisi artikleid avaldatakse võrdlemisi palju Eesti meedias Postimees *online* näitel. Artiklid, mille kajastuses on otseselt märgitud Eesti on ülekaalus positiivset kuvandit toetavad artiklid ja informatiivse sisuga artiklid. Kriitikat või negatiivset kuvandit loovaid artikleid on kategooriate *positiivne* ja *neutraalne* kokku arvestuses vähem.

3.4 Meedia analüüsis esinenud seisukohtade näited

Töö autor toob välja näiteid perioodil 2010-2015 esinenud negatiivsetest väljaütlemistest NATO suunal. (Postimees, Lisa 1)

- 2010.aastal kritiseeris president Toomas Hendrik Ilves Euroopa Liidu ja NATO omavahelist koostööd, öeldes, et organisatsioonide koostöö jätab hetkel soovida ning see kahandab liikmesmaade mõju.
- 2010.aastal toodi Postimees *online* artiklis välja asjaolu, et Eesti kaitsmine NATO poolt on raskendatud, kuna Eesti puhul on tegemist piiririigiga, mis muudab selle NATO jaoks üheks keerulisemaks faktoriks.
- 2012.aastal toodi välja Postimees *online* artiklis asjaolu, et Eesti ja ülejäänud Ida Euroopa on ainuke NATO regioon, kus allianss tegelikult sõjalist üleolekut ei oma.
- 2012.aastal rõhus väliskomisjoni esimees, Marko Mihkelson NATO sisemistele raskustele, eriti kaitse-eelarve osas.
- 2013.aastal avaldati väide Soome meediast, kus oli välja toodud asjaolu, et NATO ei tuleks Balti riikidele kunagi vajadusel appi, sest USA ei astuks ealeski sõtta Venemaa vastu.
- 2013.aastal avaldati president Toomas Hendrik Ilvese ütlus, kus ta nimetas NATO kahanenud kaitse-eelarvet tõsiseks probleemiks. Lisades, et lõhe Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kaitsekulutuste osakaalus on suur probleem julgeolekule.
- 2013.aastal avaldati Postimees *online* väljaandes artikkel eestlaste meelehärmist, kuidas NATO hävitajad segavad elamispiirkonnas nende meelerahu.
- 2014.aastal avaldati saksa meediakanali, Der Spiegel kanalis öeldu, et NATO ei suuda tegelikus kriisiolukorras Eestit, Lätit ja Leedut kaitsta.
- 2014.aastal nentis toonane kaitseminister Urmas Reinsalu, et kaitsekulutuste kärpimine on seadnud kahtluse alla NATO sõjalise võimekuse ja poliitilise usaldusvääruse.
- 2015.aastal kirjutati kriitiliselt NATO suunal postimees.ee *online* keskkonnas. Vaatamata õhuruumirikkumiste sagenemisest Balti riikide õhuruumis, kärbib NATO õhuturbemissioonis osalevate hävitajate arvu siin regioonis.
- 2015.aastal tegi märkuse toonane kaitseminister Sven Mikser. Rõhutades, et vajalik otsus NATO brigaadi suuruse kiirreageerimisüksuse kasutamise kohta tuleb langetada loetud tundidega. Kuid kulub kaks-kolm päeva üksuse kohale

jõudmiseks. Tõsise rünnaku korral on seda liiga palju. Reaalset turvatunnet pakuks alalise NATO kontingendi kohal viibimine, mis hetkel päevakajas ei ole.

- 2015.aastal kirjutati Postimees *online* väljaandes kriitiliselt, sellest kuidas NATO suurriigid ei suuda leida üksmeelt vägede paigutamise osas Ida-Euroopas. Seega lubadused on, kuid tegusid NATO poolt ei järgne.

Töö autor toob välja näiteid perioodil 2010-2015 esinenud positiivsetest väljautlemistest NATO suunal. (Postimees, Lisa 1)

- 2010.aastal Postimees *online* väljaandes tunnustasid NATO kaitseplaneerijad Eestit kaitsekulutuste säilitamise eest 2-protsendi ulatuses SKPst.
- 2010. aastal Postimees *online* väljaandes avaldati artikkel, kus Ühendriikide välisminister Hillary Clinton tunnustas Eestit küberkaitse teema tõstatamise ja sellega pühendunult tegelemise eest. Avaldades tunnustust Tallinnas avatud NATO Küberkaitsekeskusele.
- 2011.aastal avaldas Postimees *online* väljaandes NATO arendusväejuhatuse ülema kindral Stephane Abrial'i tunnustuse Küberkaitsekeskusele Tallinnas ning märkis, et see on hea näide ressursside liitmise positiivsetest tulemustest.
- 2012.aastal ütles brigaadikindral Riho Terras antud intervjuus kuidas asjaolu, et NATO reageerimisjõudude valmidusõppus korraldatakse Eestis, annab selge sõnumi selle kohta, et NATO on valmis vajadusel oma staabi tooma Eestisse ning juhtima siit sõjalisi operatsioone.
- 2012.aastal avaldati artikkel, kus NATO Euroopa vägede ülemjuhataja admiral James Stavridis kinnitas, et NATOl on olemas nii ressursid, tegevusvariandid kui kavatsus Balti riikide kaitseks.
- 2013.aastal ilmus Postimees *online* väljaandes artikkel, kus USA ja Briti sõjalised esindajad NATO juures kinnitasid, et on valmis Ämarisse oma lennukid saatma.
- 2013.aastal avaldatud Postimees *online* artiklis kinnitas NATO maaväekomponendi ülem kindralleitnant Frederick Ben Hodges, et liitlased on pühendunud Balti riikide kaitsmisele.
- 2014.aastal ilmus artikkel Postimees *online* keskkonnas, kus toonane välisminister Urmas Paet on kindel, et Eesti on NATO-s kaitstud. Lisades, et NATO koostöö on praegu isegi tugevam kui varem ning Venemaa teab seda.

- 2014.aastal avaldati *postimees.ee online* väljaandes artikkel, mis kinnitas, et liitlasväed jäävad Eestisse ja teistesse Ida-Euroopa piiririikidesse ka järgmiseks aastaks. See otsustati Brüsselis toimunud NATO välisministrite kohtumisel.
- 2015.aastal ilmus *Postimees online* keskkonnas artikkel, kus Eestit külastanud NATO Euroopa vägede ülem avaldas tunnustust Eesti Kaitseväge kõrgele tasemele.
- 2015.aastal ilmus *Postimees online* väljaandes artikkel, kus NATO Euroopa liitlasvägede asejuht kindral Adrian Bradshaw kinnitas, et NATO-l on tohutud ressursid ja saab Balti riike efektiivselt kaitsta.

Negatiivse kuvandi suunal NATO osas rõhuti artiklites ennekõike NATO rahalistele muredele ning asjaolule, et NATO tegelik võimekus pole päriselt see, mis väidab ennast olevat. Organisatsioon vajaks julgeoleku olukorra kontekstis uuenduskuuri. Lisaks seati kahtluse alla artikkel 5 usaldusväärsus. NATO puhul on lõpuks alati otsustajad suurriigid. Väikese Eesti pärast sõtta minek on kaheldava väärtusega asjaolu. Toodi välja faktoreid halvast koostööst Euroopa Liiduga ning liikmesriikide suutmatusest otsuseid vastu võtta, mistõttu palju lubadused reaalsuses ei jõustu.

Positiivse kriteeriumi alt esines artikleid, kus Eestit külastavad NATO kõrged ametnikud olid alati valmis tunnustama partnerlussuhteid organisatsiooni ja riigi vahel. Kinnitades alati, et Eesti riigi julgeolek on NATO tagatud ning selle säilitamise nimel tehakse järjepidevalt tööd ning artikkel 5 toimimine on NATO kõigile liikmetele võrdselt tagatud. Lisaks ilmus artikleid, kus Eestile avaldati tunnustust koostöö eest missioonide näitel. Märgiti ära korduvalt Eesti panus kaitsekulutustesse 2% ulatuses SKPst, mida suurem enamus teisi NATO riiki eirab. Palju meedia tähelepanu sai Küberkaitsekeskus Tallinnas, mis on NATO ja Eesti koostöö tulemuste hea näide.

4.JULGEOLEKU SÜNDMUSTE ÜLEVAADE PERIOODIL 2010-2015

Kaitseministeeriumi uuringus (pikemalt pt 5) on välja toodud sündmuste näitel mõjufaktoreid, mis võisid inimeste arvamuse kujunemisel rolli mängida. Selle ajendil kaardistas töö autor sündmused, mis perioodil 2010-2015 olid välja toodud uuringus ning lisaks märkis ära need, mida kajastati rohkem ka meedias (osaliselt pt 3 näitel). Töö autor pidas seda oluliseks, kuna peatükis 2.1 selgitatud küsitluse tulemus näitas, et julgeolek, poliitika, välisuudised on teemad, mis lugejaid köidavad ning üle poole vastanutest nõustus, et loetul on mõju nende arvamuse kujunemisel või siis näiteks positiivse hinnangu stabiilsena püsimisel. Artiklite osas olid ülekaalus positiivse ja neutraalse sisuga artiklid. Peatükis 2 tõi töö autor välja ekspertide arvamused, sellest kuidas meedia kujundab avaliku arvamust. Täpsustavat infot otsis töö koostaja sündmustest erinevatest meedia väljaannetest, artiklitest, riigiasutuste kodulehtedelt ja NATO kodulehelt.

12.jaanuaril 2010 raputas maailma Haiti maavärin ja selle tagajärjena aste leidnud humanitaarkatastroof. Eesti panustas NATO humanitaarprojekti SAC (*The Multinational Strategic Airlift Capability*), mille raames toimetati Haiti pealinna toitu ja esmaabivahendeid. (NATO 16.01.2010)

Eestlasi puudutas kindlasti kodumaistest sündmustest 2010.aastal Tartu rahulepingu 90.aastapäev, mis ärgitas paljusid mõtlema riiklusele, julgeolekule ja vabadusele, mis on raske hinnaga kätte võideldud. (Eesti Vabariigi President 02.02.2010)

22.04-23.04.2010 toimus Tallinnas NATO välisministrite mitteametlik kohtumine. See oli suurim välispoliitiline sündmus seoses nimetatud organisatsiooniga, mis leidis aset Eestis. Kuigi formaat oli mitteametlik oli arutelu Eestile väga olulised teemad nagu näiteks suhted Venemaaga, Afganistani missioon ja partnerlussuhted. (ERR 6.04.2010)

NATO teemadel leidis mahukat meediakajastust novembris toimunud NATO tippkohtumine Portugalis, Lissabonis. Seal arutleti ühe temaatikana näiteks põhjalikumalt uue strateegilise kontseptsioon vastu võtmisest. Tegemist on dokumendiga, mis defineerib alliansi eelseisvad väljakutsed ja eesmärgid muutunud julgeolekukeskkonnas. Eestit esindas kohapeal peaminister Andrus Ansip, välisminister Urmas Paet, kaitseminister Jaak Aaviksoo ning kaitseväge juhataja kindralleitnant Ants Laaneots. (Välisministeerium 19.11.2010)

2010.aasta lõppu lisandus julgeolekut puudutav teema kui äkiliselt said alguse sündmused Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas. Nüüd teame seda perioodi kui Araabia Kevad. Vahejuhtumid leidsid aset 2011-2012.aastal. Nimelt süütas ennast põlema 2010.aasta detsembris Tuneesia kaupmees protesti märgiks valitsevate institutsioonide vastu. Algasid suuremad meeleavaldused, mis ahelana liikusid edasi näiteks Egiptusesse, Liibüasse, Jeemenisse, Süüriasse ning mõjutades veel mitmeid riike piirkonnas. Riigiti sündmuste käik erines, kuid alguse sai see kulminatsioon juhtumist Tuneesias. Tuletades taaskord tervele maailmale meelde probleeme, mis Lähis-Ida piirkonda ümbritsevad. Samuti tõsiasi, et demokraatia ja julgeolek selles maailma piirkonnas on praktiliselt olematu. (Savas Michael-Matsas 2011)

11.augustil 2011.aastal toimus Eesti Kaitseministeeriumis Tallinnas tulistamine. Ründaja hukkus tulevahetuses kaitsepolitsei ja politsei ametnikega. Vahejuhtum Tallinna südalinnas tekitas inimestes meelehärmi, oli laialdaselt kajastatud meediaväljaannetes ja tekitas küsimusi julgeoleku olukorrast riigiasutustes. (Delfi 11.08.2011)

Julgeoleku ja NATO ainekul käsitleti 2011.aastal Eesti perioodikaväljaannetes rohkem Afganistani sõja küsimusi. Just 2011.aastal täitus 10 aastat sellest kui USA väed korraldasid esimesed rünnakud Talibani vägede vastu. Eestlased on NATOga koostöös tegutsenud Afganistanis alates 2003.aastast. Viimane Eesti poolt saadetud missioon alustas 2013.aasta novembris, jalaväekompanii ESTCOY-17, Rahvuslik toetuselement NSE-16 ning üksikmissioon ESTCON-16. (Missioonid).

Hiljem järgnes sündmus seose Afganistaniga, mis äratas tähelepanu Eesti inimestes seoses julgeolekuga. Viimase üksuse, ESTCON-16, koju saabumine Afganistanist. Sealses baasis, Camp Bastions langetati 2014.aasta mais Eesti lipp, mis tähistas peaaegu 11 aastat kestnud NATOga koostöö missiooni lõppu Afganistanis. Lisaks teatas Eesti missiooni lõppedes, et on valmis panustama NATO uude Afganistani operatsiooni *Resolute Support*, mis peaks käivituma 2015.aasta alguses. (Eesti Kaitsevägi 10.05.2015)

2012.aastal leidis kajastamist maailma ja Eesti meedias ägenenud julgeolekukriis Malis. Jaanuaris sai alguse relvastatud konflikt põhja- ja lõuna osapoolte vahel. Eestlased ei olnud kaasatud kriisi lahendustesse seekord mitte läbi NATO missiooni vaid läbi rahuvalve missiooni koostöös ÜROga (*UN-United Nations*) alustades 2013.aastal.(Baz Lecocq 2013) Missiooni edukusest ja edutusest kirjutati ajakirjanduses.

2013.aasta oli iga eestlase ja riikluse jaoks taaskord oluline aasta, sest tähistasime Eesti Vabariigi 95.sünnipäeva. Pidulikud üritused, kõned, avalikud pöördumised, riikluse tähtsustamine läbi erinevate sündmuste - erineval viisil puudutas vabariigi sünnipäev tõenäoliselt kõiki eestlaseid. (Välisministeerium 8.02.2013)

Julgeoleku olukorrast maailmas jäi meedia suurema kajastuse alla ägenenud sündmused Süürias. Keemiarünnak ja jätkuv piirkondlik julgeolekukriis. (E.Männik, 2013) Juba 2011.aastal alanud konflikt leidis kajastamist ka aastal 2013. Perioodil 2010-2013 kajastati Lähis-Ida piirkonna konflikte Eesti meedias märgatavalt. Mitte otse pole eestlased ja NATO alati olnud seotud nendega, kuid rahvusvahelisel tasandil on need tekitanud erinevaid diskussioone julgeoleku teemadel ning lääneriikide reageeringu analüüse ning arutelusid. Mitmed riigid, sündmused ja piirkonnad, mis inimestele tuttavaks said läbi meedia vahenduse olid Araabia kevad, Liibüa ja Süüria kodusõda, Mali ja Kesk-Aafrika konfliktid, Gaza sektor ning ISIS ja Boko Haram (vt Lisa 3.)

Kuid 2013.aasta lõpus liikus julgeoleku arutelude kese Lähis-Ida suunast Eesti meedias otse Euroopasse. Nimelt novembris 2013 ärkas Euroopa julgeolekukriisi tõttu, mis arenes välja sündmustest Ukraina pealinnas Kiievis, mille ajend oli valitsuse otsus peatada protsess assotsiatsioonilepingu ja vabakaubanduslepingu teostamiseks Euroopaga. Meeleavalduste ja rahutuste laine kandus üle relvastatud konfliktiks. (Roman Cybriwsky 2014)

2014-2015 aasta märksõnad, mis NATO kuvandi osas võisid olla tähenduslikud pärast 2013.aastal alanud sündmuseid olid Ukraina, Krimmi annekteerimine, Vladimir Putin ja Venemaa välispoliitika, rohelised mehikesed, sanktsioonid ning julgeoleku olukorra muutus Ida-Euroopas. NATO juhtivorganitest tõusis kaustusse sõnavorm „hübriidsõda“, mis hõlmab endas varjatud sõjalist tegevust ja poliitilist survet. Seoses julgeoleku olukorra muutusega tõusis NATO siseselt ja üldsuses küsimuse alla artikkel 5 toimimine. Eriti just Balti riikides ja Poolas.

Teemaatika, mis on köitnud nii lugejate huvi ning pidevalt ajakirjanduse tähelepanu alla jääv on Balti õhutorve. Läbi aastate on Eesti meedias avaldatud rohkelt artikleid, kuna küsimus mis ulatuses NATO võiks ja peaks Balti õhutorve turvamisse panustama on pidevalt õhus. Nii Ämari lennubaas kui NATO liikmesriikide väeüksused on pidevalt ajakirjanduse vaatluse all. Eesti riigi ja kodanike jaoks on õhutorve oluline aspekt nii poliitiliselt kui julgeolekukaalutlustest lähtuvalt. (NATO Õhutorve)

2014.aastal kajastati meedias märkimisväärselt Eesti sisejulgeoleku töötaja Eston Kohveri ebaseaduslikku röövimist ning kinnipidamist Vene julgeoleku asutuse, FSB poolt. Sündmused said alguse 2014.aasta septembris Luhamaa piiripunkti läheduses. Eesti ühiskonnas ja meedias tekitas see küsimusi nii Eesti piiri adekvaatsest kaitsevõimest kui Vene võimude üleolekust ja valimatutest meetoditest. (About Eston Kohver).

2014-2015 aasta julgeoleku uudiste arutelud ja fookus tiirles suuresti Ukraina-Venemaa-NATO-EL vahelistel suhetel. Samas ei olnud olukord Lähis-Idas vahepeal rahunenud ning humanitaar- ja pagulaskriis, mis Euroopa piiridel hakkas teravnema tõi taaskord piirkonna meediakajastuse etteotsa. Jättes Ukraina konflikti osaliselt tahaplaanile.

2010-2015 perioodil puudus ajavahemik, kui julgeoleku küsimused oleks Eesti ajakirjanduse vahendusel eestlastest kaugeks jäänud. Ühel või teisel viisil, puudutasid teravnenud konfliktid Eesti julgeoleku arutelusid. Ukraina kriis eriti lähedalt, sest Venemaa suunast tulevad ohumärgid on päevakorras aktiivselt tänagi. Seades valitsuse, NATO ja maailma ette hulgaliselt küsimusi ning rahulolematuid inimesi.

Eestis siseriiklikult ja välispoliitiliselt tegelevad julgeoleku küsimustega ja strateegiate välja töötamisega Välis-, Sise-, Kaitseministeerium ja Kaitsevägi. (ministrite loetelu Lisa 6.)

5.KAITSEMINISTEERIUMI AVALIKU ARVAMUSE UURINGUD PERIOODIL 2010-2015

Kaitseministeerium läbi sotsiaal-ja turu uuringute firma on aastate lõikes tellinud uuringud teemal: „Avalik arvamus ja riigikaitse“. Uuringud on läbi viinud erinevatel aastatel Turu-uuringute AS ja Saar Poll OÜ. Üheks uuringu valdkonnaks on olnud hoiakud ja suhtumine seoses NATOga. Lisaks on kajastatud NATOt uuringu küsimustikus, mis analüüsib usaldust erinevate institutsioonide osas seoses sise- ja välisriikliku julgeolekuga ning poliitika teostamisega. Samuti vaatleb töö koostaja uuringu tulemusi seoses võimaliku abi osutamise ohu korral NATO poolt Eestile ja koostöö võimalikkust Venemaaga.

Uuringud on läbiviidud üleriigiliselt Kaitseministeeriumi tellimisel vanusegrupis 15-74 eluaastat. Küsitlused on uuringutes läbi viidud intervjuu vormis nii eesti kui vene keeles ja andmeid on analüüsitud vastavalt sellele. Uuringutes on toodud lisa-analüüsina kõikide küsimuste puhul välja eesti keelt kõnelevate vastajate osakaal ja vene keelt kõnelevate vastajate arv. Sealjuures kasutatakse vene keelt kõnelevate vastajate puhul ka sõna muukeelne.

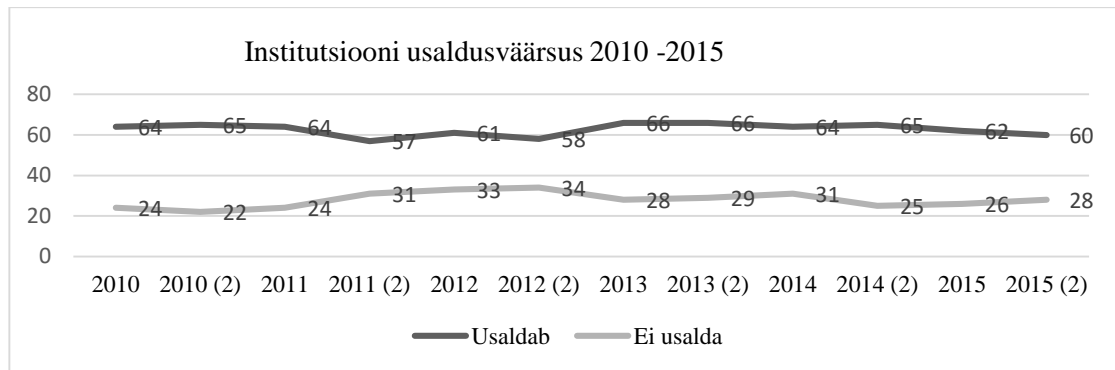
Töö autor koondas kokku kõikide valdkondade küsimuste üldised tulemused ja kajastab neid kokkuvõtlikult graafikutes, tabelites või toob välja protsendid. Vastavalt andmete mahule. Eesmärk on võrrelda aastate tulemusi ning näha muutuseid. Lisaks analüüsib töö autor avaliku arvamuse uuringus kajastatud mõjufaktoreid ja otsib seosed meedia väljaannete poolt avaldatud julgeoleku sündmustega, mille ülevaade on kirjas *peatükk 4* all. Koostaja pidas vajalikus tuua välja kõik andmed, kuna üheskoos need muidu ei kajastu ning kuna muutused ei esine suurena, siis erinevused pole eraldi niivõrd märgata.

Eelnevas peatükis toodud julgeoleku sündmused on esinenud mõjufaktoritena või soosinud stabiilsena püsinud kuvandi säilimist. Arvestades, et meedial on mõju avaliku arvamuse kujunemisele.

5.1 Institutsiooni usaldusväärsus perioodil 2010-2015

Kõigi aastate lõikes on uuringus: „Avalik arvamus ja riigikaitse“ käsitletud usalduse küsimust erinevate institutsioonide osas, kaasa arvatud NATO küsimuses. Töö autor toob välja usalduse ja usaldamatuse jagunemise nimetatud organisatsiooni suhtes perioodil 2010-2015. Graafikusse kantud numbrid on välja toodud protsendina. (Andmed toodud välja ka tabelina, vaata Lisa 8.)

Graafik 1. Institutsiooni usaldusväärsus perioodil 2010-2015

Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse, Lisa 2

Usaldusväärsus NATO kui organisatsiooni osas on läbi aastate püsinud 57-66% vahel. Muutused on jäänud alla 10%. NATOt mitte usaldavate vastajate arv on jäänud 22-34% piiridesse, mis on üle 10% muutusega. Suuri muudatusi pole toonud ärevam julgeoleku olukord Euroopas, pagulaskriis, NATO ja Eesti liikmelisuse kümne koostöö aasta täitumine ega Ukraina sündmused. Töö koostaja arvab meedia analüüsi põhjal, et nii Eesti siseselt kui väliselt on aastad olnud ärevad julgeoleku maastikul, kuid see pole sisse toonud uuringu tulemustesse suuri kõikumisi inimeste arusaamade muutuste näol. Näitena võib tuua veel juurde Araabia Kevade, ISISe tegevuse leviku ja Ukraina kriisi. Stabiilne pole usaldusväärus püsinud, kuid ebatavaliselt suured kõikumised nendes ei kajastu.

2013.aasta on olnud usalduse osas kõrgema protsendiga. Organisatsiooni usaldas 66% vastanutest. 2013.aastal tähistas Eesti oma 95.sünnipäeva ning riikluse tähtsustamine läbi

erinevate avalike sündmuste ja ajakirjanduse oli tol perioodil väga aktuaalne. See võis omada mõju usalduse kasvule nimetatud perioodil. Usaldamatuse kasv oli suurema muutusega perioodil 2011-2012. Just 2011.aastal täitus Afganistani sõja algusest 10 aastat, mis kasvatas meedias tähelepanu nimetatud teema osas. Välismissiooni lõppemine Afganistanis võis mõjutada usaldust seoses NATOga. Juba seetõttu, et Afganistani missiooni jooksul kaotas elu 9 Eesti sõdurit (Lisa 5). 2011.aastal leidis aset Tallinnas ka Kaitseministeeriumis tulistamine, mis meedias palju kajastust leidis ning inimestes ebakindlust võis tekitada.

Graafikul 1. on protsendid kirjas kokkuvõtvalt, mitte analüüsides eraldi eesti keelt kõnelevate vastanute ja muukeelsete vastajate osakaalu. Analüüsides uuringu tulemusi sellest vaatenurgast, kuidas protsendid jagunevad keeleliste erinevuste lõikes, siis suurem toetus usaldusväärsele näitel kõikide aastate jooksul on ikkagi eesti keelt kõnelevate vastajate osas. Muukeelsete vastajate osakaal jääb oluliselt alla.

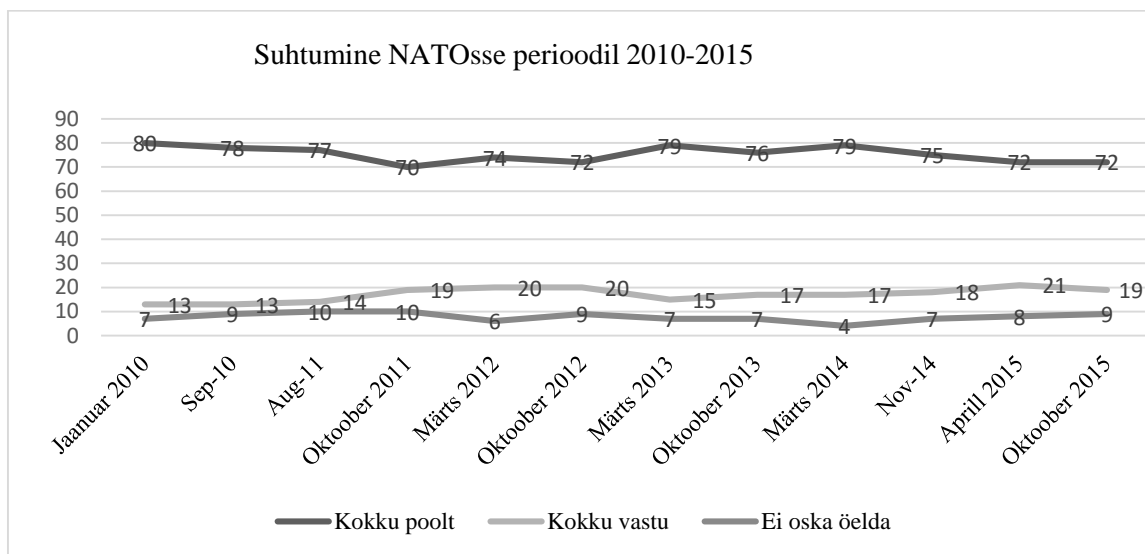
Näitena toob töö autor välja 2015.aasta oktoobri küsitluse erinevuse, kus usaldusväärseks pidas NATOt 78% eesti keelt kõnelevatest vastanutest. Vaid 28% muukeelsetest vastajatest pidas organisatsiooni usaldusväärseks. See näitab, et kõrgem usaldusväärsele osakaal tuleb eesti keelt kõnelevate vastajate arvelt, kuid tegelikult on ühiskondlikud arusaamad erinevad. (Avalik arvamus ja riigikaitse 2015)

Uuring ei kajasta eraldi, millistel alustel on vastajad oma valiku teinud ja milles seisneb erinevat keelt kõnelevate vastajate järjepidev lahknemine arusaamades. Töö autor toob meedia vaatenurgast näiteid, millised sündmused võivad olla mõjutada. Näiteks terrorismi levik Euroopas, Lähis-Ida julgeoleku konfliktid, millesse läänemaailm sekkus, NATO keeruline läbisaamine Venemaaga, eriti Ukraina kriisi algusest alates, Eston Kohveri röövimine, mis julgeoleku valdkonnas kujunes kriitikaks Venemaa suunas.

5.2 Suhtumine NATOsse perioodil 2010-2015

Perioodil 2010-2015 oli Kaitseministeeriumi tellimisel läbiviidud küsitlustes peatükk, milleks oli suhtumisele hinnangu andmine NATOsse kuulumise osas. Järgnevalt toob töö autor välja perioodi vastuste kokkuvõtva graafikuna. (Andmed toodud välja ka tabelina, vaata Lisa 8)

Graafik 2. Suhtumine NATOsse perioodil 2010-2015

Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse, Lisa 2

Graafiku kokkuvõttest on näha, et perioodil 2010-2015 on NATOsse kuulumise toetus varieerunud vahemikus 70-80%. Organisatsiooni kuulumise vastased on jäänud vahemikku 13-21%. Isikud, kes pole osanud seisukohta võtta küsimuses nimetatud perioodil on jäänud vahemikku 4-10%. See näitab, et perioodi vältel on toetav, mitte toetav ning arvamuse puudumine püsinud 10% kõikumise ulatuses. 2011.aastal on küsitlused läbi viidud oluliselt lühema perioodi jooksul ehk siis augustis 2011 ja oktoobris 2011.

Järgnevalt vaatleb töö autor detailsemalt muutuseid nii poolt kui vastu häältel perioodil 2010-2015. Vaadeldes suuremate protsendi muutuste korral vastanute osakaalu eesti kui vene keelt kõnelevate elanike vastustes, vanuselisi erinevusi ja võttes arvesse väliseid faktoreid. Juhul kui need võinuks osutada protsendi muutuse mõjutajaks.

Augustis 2011 oli NATOsse kuulumise poolt 77% vastanutest, kuid oktoobris 2011 oli see langenud 70% peale. Nagu näha *Graafik 3*. (või vaata Lisa 8.) on võrreldes 2010.aastaga toetajate osakaal langenud 10% võrra, augustiga 2011 sealjuures 9%. Uuringus toodi välja, et toetajate osakaal on oluliselt suurem eesti keelt kõnelevate vastajate puhul. Nende protsendid jagunesid nii, kus poolt oli 87% vastajatest ja vastu 7%. Muukeelsete pooldajate osakaal on oluliselt väiksem ning lisaks tuleb uuringust välja, et muukeelsete puhul iga viies ei oska või ei soovi oma seisukohta öelda. Protsendid jagunesid muukeelsete puhul nii, kus poolt oli 34% ja vastu 46%. Eesti keelsete vastajate poolehoid püsinud stabiilsena. Protsendi jagunemist on mõjutanud rohkem muukeelsete vastajate arvamuste muutused. (Avalik arvamus ja riigikaitse, Lisa 2)

Uuringu: „Avalik arvamus ja riigikaitse“ oktoober 2011 kokkuvõttest toodi välja faktorid, mis võisid antud perioodil mõjutada vastajate osakaalu muutuseid seoses kaitsevaldkonda puudutavate küsimustega. Välisteks faktoriteks olid toodud Kaitseministeeriumi tulistamise järelmõjud. Lisaks välismissioonidel osalemise arutelu. Afganistani sõja algusest oli möödunud kümme aastat, mis tõi teematika rohkem päevakorda meedias ja ühiskonnas. Leiti, et oma mõju võisid avaldada teated Venemaalt, kuidas nad on paigutanud rakette Kaliningradi. Kuna antud uurimus keskendub muutustele NATO osas, siis Afganistani sõja teematika ja vajalikkus on kindlasti tugev mõjufaktor. Afganistani missiooni mõistmine ühiskonnas on pidevalt esile kutsunud vastakaid arvamusi ning sellel on oma osakaal suhtumise kujunemise osas NATOsse. Lisaks toob uuring välja, et eesti keelt kõnelevate vastanute osakaal on soosivam välismissioonide osas, samas mitte-eestlaste suhtumine pole nii toetav. Asjaolu, et pooldava suhtumise langus 2011.aasta oktoobris on suuresti tulnud mitte-eestlastest pooldajate langusest, siis missioonide arutelud võisid olla faktoriks, mis seda mõjutanud on.

Oktoobris 2012 oli NATO osas pooldava suhtumisega 72% vastanutest, vastu 20%. Muutus oli toimunud märtsis 2013, kus poolt oli 79% ja vastu 15% vastanutest. Taaskord võib võrdlusena välja tuua protsentuaalse erinevuse eesti keelsete vastajate ja muukeelsete vahel. Eesti keelsetest vastajatest 89% oli pooldava suhtumisega NATO osas ning vaid 6% oli selle vastu. Vastukaaluks mitte-eestlaste osakaal jagunes 52% poolt ja 38% vastu. Oma seisukohta ei osanud öelda 10% muukeelsetest vastanutest, eesti keelt kõnelevate vastajate hulgas oli see 6%. Üldise tendentsina hakkas uuringus silma mõnevõrra suurem pooldajate protsent noorema elanikkonna hulgas ja kõrgemalt haritud inimeste osas. Siiski on toetuse osakaalus märgata

vastavalt uuringu tulemustele eestlaste ja mitte-eestlastest pooldajate osakaalu lähenemist võrreldes 2011.aastaga. Märkatavat tõusu seoses kaitsevaldkonna küsitlusega seostati antud uuringus Eesti Vabariigi 95. sünnipäeva tähistamisega ja asjaoluga, et selle teema valguses kõnetati Vabariigi 100.sünnipäeva ideid, plaane ja eesmärke. Protsendi tõus võib seega töö autori arvates olla seotud inimeste turvatunde tunnetamisega ja sooviga seda hoida. Vabariigi olemasolu nimetatud perioodil tähtsustati avalikkuses ja ühiskonnas rohkem. (Avalik arvamus ja riigikaitse, märts 2013)

Toetuse osakaalu muutus kajastus uuesti 2015.aastal. Toetajate arv läbiviidud küsitluses aprillis 2015 ja oktoobris 2015 oli 72%. NATO vastaste protsent oli tõusnud paari protsendi ulatuses ning muudatus tõusvas joones kajastus vastajate osas, kes antud küsimuses seisukohta ei osanud võtta. Asjaolu, mis on jätkuvalt märkimisväärne on vahe eestlaste ja muukeelsete NATO pooldajate osakaalus. Vastavalt siis eesti keelt kõnelevate vastanute toetus oli kõrge, olles 91%. Muukeelsete vastajate toetus oli madal, jäädes 31% juurde. Tendents oli samavõrde kevadisel kui sügisel uuringu perioodil. Suuresti on toetus NATOle ja NATO vastaste protsendi tõus tingitud venekeelsete vastajate suhtumise suurest kõikumisest. Eesti keelt kõnelevate vastanute arv on nendega võrreldes püsinud aasta aastalt oluliselt stabiilsemana. (Avalik arvamus ja riigikaitse, aprill/ oktoober 2015)

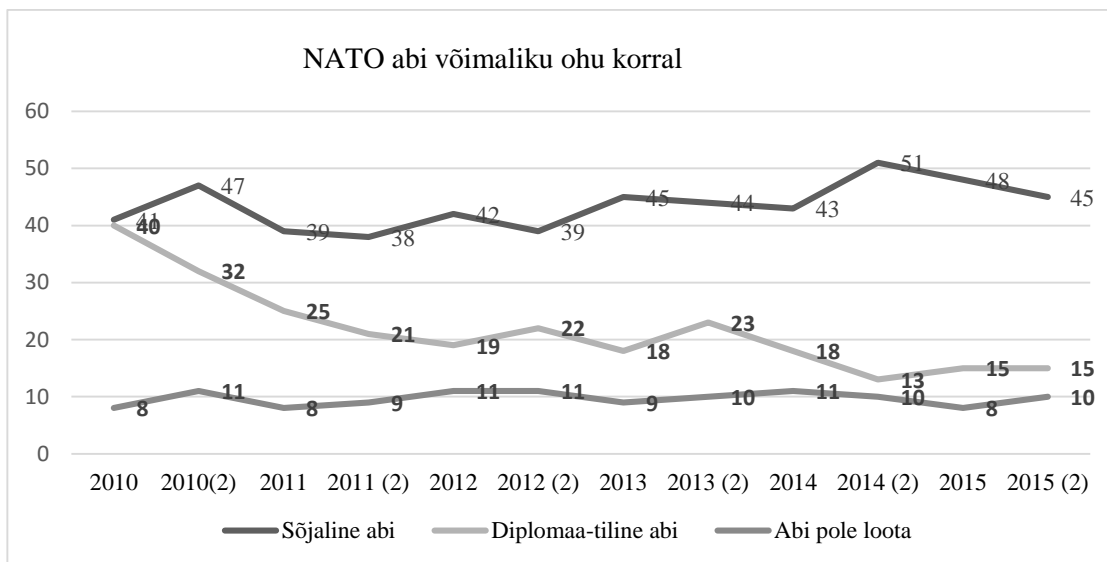
Venekeelne elanikkond ei pea Venemaad julgeoleku ohuks. Töö autori arvates võib nende usku NATOsse pigem kahandada terrorism ja pagulaskriis. Need olid teemad, mis olid aktiivselt kajastatud meediaväljaannete poolt. 2015.aasta on jätkuvalt näidanud seda, et maailmas on palju probleeme millega läänemaailm ei suuda toime tulla ning see oluliselt piirab usaldust läänemeelsetele organisatsioonidel, sealhulgas NATOle. Venekeelse elanikkonna ustavus võib olla kõikuma löönud ka ebastabiilise julgeoleku olukorra tõttu ümber Euroopa piire.

5.3 NATO abi võimaliku ohu korral perioodil 2010-2015

Teemablokk keskendus NATO abi hindamisele ja liigitamisele võimaliku ohu korral. Vastused liigitati abi osutamise osas vastavalt sõjalise abi võimalikkuseks või diplomaatiliseks

toetuseks. Lisaks toodi küsitluses välja ka nende inimeste arv, kes usuvad, et võimaliku ohu korral pole NATOlt abi oodata. (Andmed toodud ka tabelina, vaata Lisa 8.)

Graafik 4. NATO abi võimalik ohu korral perioodil 2010-2015

Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse, 2010-2015

Uuringu tulemustest hakkas silma asjaolu, et inimesed, kes pole NATO osas toetava suhtumisega, nende arv on aastate lõikes stabiilne kõikides vaid 8-11% piires. Töö koostaja arvamuse kohaselt näitab stabiilne protsent seda, et NATO suhtes pole inimesed aastate jooksul omanud põhjust oluliselt pettuda organisatsiooni tegevuses.

Võrreldes sõjalise abi osutamise uskumist vastanute seas diplomaatilise abi osutamise võimalikkusega on esimene kategooria oluliselt stabiilsem jäädes aastate kokkuvõttes 38-51% juurde. Kuigi nimetatud protsent samuti on kõikunud perioodi vältel üle 10%. Diplomaatilise abi osutamist on pidanud tõenäoliseks vastajad vahemikus 13-40%. Sealjuures on vaid 2010.aastal diplomaatilise abi tõenäosusesse uskuvate protsent ulatunud 40%. Järgnevad aastad kukkudes oluliselt madalamale ning 2013.aastal langes 13%. Näidates vastajate meelemuutust perioodi jooksul.

Läbiv joon aastate lõikes on jätkuvalt eesti keelt kõnelevate vastajate tugevam usk NATO sõjalise abi toetusesse. See on kõrgem kui muukeelsete vastanute osakaal. Selles osas on seos ka suhtumises NATOsse, mida käsitlesime eelmises peatükis.

Vaatamata NATO liitlaste püsivale kohalolekule, kasvavale arvukusele aasate lõikes, ei taga see märgilist sõjalise abi uskumise kasvu protsentides. Oma negatiivset mõju võib selles osas avaldada pidev arutelu NATO vägede kohaolekust ja vajalikkusest organisatsioonis. Eesti meedia kajastab seda arvukalt. Liitlaste kohaloleku arutelusid võib näha mõjufaktorina. Olulist rolli etendab meedia käsitus ning see toodi välja ka avaliku arvamuse uuringus. Kuigi oktoobris 2015. aastal toodi välja, et küsitluse perioodil oli meedia poolt antav ülevaade pigem madal nimetatud valdkonna osas ning seega väheneb automaatselt avalikkuse huvi ja teadlikus.

5.4 NATO ja Venemaa koostöö

Aastatel 2011-2013 uuriti vastajatelt, milline on nende arvamus NATO koostöö osas seoses Venemaaga. Töö autor kajastab tulemused tabelis ning kõik numbrid on kirja pandud protsendina.

Tabel.5. NATO ja Venemaa koostöö

Valikud	2011 oktoober	2012 oktoober	2013 oktoober
Venemaa võiks olla NATO liige	12	10	13
Tihed sõjaline/ poliitiline koostöö	31	31	31
Mittesõjaline koostöö	23	29	31
Ei peaks üldse koostööd tegema	13	16	16

Allikas : Avalik arvamus ja riigikaitse, 2011-2013

Aastate jooksul ning kokku võttes erinevaid koostöövorme, siis nimetatud perioodi lõikes 66-75% vastanutest pooldas mingisugust koostöövormi seoses NATOga. Liikmelisus on väikseima toetajaskonnaga valik, sõjaline ja mittesõjaline koostöö vorm jaguneb suuresti võrdselt. Välja arvatud 2011.aasta küsitluses, kus suurem osa vastajatest oleks pooldanud tihedat sõjalist ja poliitilist koostööd. Muukeelne elanikkond on soosivama suhtumisega tiheda koostöö osas Venemaa ja NATO vahel. Eesti keelt kõnelevad vastajad jäid nimetatud kategooria toetuse osas tagasihoidlikumaks.

5.5 Hinnang NATO poolt ette võetud sammudele

2014.aastal täitus 10 aastat sellest, kui Eesti on olnud täieõiguslik NATO liige. Avaliku arvamuse uuringu küsimustikku lisati 2014.aasta novembris juurde uus teemablokk, mille raames vastanutel paluti anda hinnang NATO poolt ette võetud sammudele. Seisukohti uuriti kahe küsimuse osas. Esiteks, kas nende arvates on NATO teinud piisavalt Eesti julgeoleku tagamiseks. Teiseks uuriti kuidas vastajad suhtuvad NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis.

Analüüsid tulemusi esimese küsimuse osas 2014.aasta novembrist kuni 2015.aasta oktoobrini jagunesid tulemused kriteeriumite piisav ja üldiselt piisav vastanute osas järgnevalt (töö koostaja koondas antud kriteeriumid kokku):

- 2014.november 69%
- 2015.märts 70%
- 2015.oktoober 69%

Esimese küsimuse tulemused olid etteaimatavad. Arvestades vastanute suhtumist NATOsse, kus toetajate protsent kõikide aastate lõikes on olnud suurem mitte toetajatest. Positiivselt võib olla eesti keelt kõnelevaid isikuid NATO teemal mõjutanud jätkuv Balti õhuturve missioon.

Tabelis toodud numbrid on kokkuvõtvad, kuid uuringus on välja toodud lisaks muukeelsete ja eesti keelse vastajaskonna osakaal küsimuse osas. Oktoobris 2015 pidas NATO poolt ette võetud samme piisavaks ja pigem piisavaks eesti keelsete vastanute hulgast 71% küsitletutest. Muukeelsete vastajate arvamuse kohaselt nimetas NATO tegevust piisavaks vaid 42%. See on märgatavalt vähem ning tõestab, et keelelise jagunemise põhjal annavad inimesed hinnanguid organisatsioonile erinevalt. (Avalik arvamus ja riigikaitse 2014-2015)

Teise küsimuse osas, mis puudutas liitlasvägede kohaolekut Eestis jagunesid poolt ja pigem poolt arvamused kokkuvõttlikult perioodil 2014 november kuni 2015 oktoober vastavalt:

- 2014.november 70%
- 2015.märts 68%
- 2015.oktoober 68%

Siinkohal võib välja tuua, et kõigi kolme perioodi küsitluste võrdluses tõstab liitlaste kohaloleku toetuse kõrgele eestlastest vastanute soosing selles küsimuses. Näitena võib välja tuua 2014.aasta novembri küsitluse jagunemise, kus eesti keelt kõnelevate vastajate toetus

liitlasvägede kohaloleku osas oli 88%. Samas muukeelsete toetus madalad 11% ning sealjuures ei osanud oma arvamust avaldada 6% ning vastu oli kokkuvõttes 83% vastanutest. Numbrid toovad välja, et eesti keelt kõnelevate vastajate arusaamad ning muukeelsete omad on täielikult vastanduvad. (Ibid.)

Töö autor näeb selles tugevat lahkeli erinevate ühiskonna gruppide vaatenurgast. Vaadeldes, vastuseid teiste küsimuste osas on olnud samuti märgatav erinevus vastuste osas, kuid mitte nii kategooriline. Töö autor usub, et oma seos võib olla muukeelsete vastanute negatiivses toetuses pagulaskriisi tematikast, mis on toonud korduvalt nii meedias kui avalikus ruumis küsimuse alla välisriikide inimeste elamise, töötamise ja asumise Eesti riigis. Ühiskonnas on sellel teemal väga vastuoluline debatt käimas, eriti aktiivselt möödunud aastal.

5.6 Uuringu „Avalik arvamus ja riigikaitse“ ja meedia analüüsi tulemused perioodil 2010-2015

Töö autor leidis kokkuvõtvalt, et usaldusväärsus on püsinud protsentide näitel stabiilsena NATO osas ning Eesti ja Euroopa julgeoleku olukorra muutused pole siinkohal märgatavat mõju avaldanud. Üldine kuvand on protsentide jagunemise põhjal positiivne. Huvitav asjaolu, mida uurimustöö käigus selgus analüüsidest täpsemalt vastajate osakaalu ning võrreldes samas küsimuses eesti keelt kõnelevate vastanute osakaalu muukeelsete vastajatega on märgatavad lahknemised. Usaldusväärse küsimuse juures tuli välja, et kõigi aastate lõikes on muukeelsete usaldusväärsus NATO osas äärmiselt madal. Sama tulemus esines küsimuses, mis puudutas suhtumist NATOsse. Julgeoleku olukord ja poliitilised küsimused mujal maailmas Eesti inimeste suhtumist NATOsse tegelikult palju ei mõjuta. Mõjufaktoriks on pigem otseselt Eestiga seotud küsimused. Töö koostajale jäi silma, et valdavalt 10% vastanutest kõigi aastate lõikes, ei osanud võtta nimetatud küsimuses seisukohta.

Töö autor vaatles küsimust, mis analüüsis NATO abi võimalik ohu korral. Huvitav asjaolu mida töö koostaja leidis, oli tõsiasi, et sõjalise abi tõenäosusesse uskuvate arv oli aastate lõikes oluliselt ühtlasem, kui diplomaatilise abi osutamisse uskuvate osakaal. Viimane oli aastate jooksul rohkem muutuses.

Aastatel 2011-2013 käsitles uuring küsimust, kus vastajatel paluti avaldada oma seisukoht võimalikule koostööle seoses Venemaaga. Erinevate võimalike koostöövormide osas

oli toetajaskond oluliselt suurem, kui vastajate arv, kes seda võimalikuks ei pidanud. Seega Venemaa poliitilistest vangerdustest hoolimata nähakse neid siiski liitlastena rahvusvahelistes organisatsioonides.

2014-2015 aasta uuringus alustati uut teemablokki, mis käsitles hinnangut NATO poolt ette võetud sammudele. Suurem osakaal vastajatest pidas seniseid organisatsiooni samme piisavaks või pigem piisavaks. Analüüsidest vastajate osakaalu eesti keelsete ja muukeelsete vastanute osas ilmnisid lahkemised. Seisukohad olid märgatavalt erinevad.

Märgata võis, et protsentuaalselt ollakse Eestis-NATO suhtes positiivselt meelestatud ning inimesed pigem usaldavad institutsiooni. Lahknemine tuleb analüüsitud uuringust välja eesti keelt kõnelevate ja muukeelsete vastajate arusaamade suures erinevuses. Töö autor järeldeb, et kokkuvõttes on institutsioonil positiivne toetus, kuid selle taga varjub siiski grupp inimesi, kelle arusaamad eristuvad suuremast toetajaskonnast. See näitab ühiskonna lõhestumist olulises julgeoleku küsimuses, mis tegelikult on murekoht.

Töö autor tõi välja enda poolt koostatud lühiküsimustiku tulemused, mis kajastasid 85 inimese lugemisharjumusi, huvi ja mõjutatust meediaväljaannete poolt avaldatud informatsiooni osas. Selgus, et julgeolek, välisuudised, majandus ja poliitika on populaarsemad valdkonnad, mis lugejaid köidab. Eelistatud olid kodumaised väljaanded. Suurem osa vastanutest nõustus, et meedia poolt avaldatud informatsioonil on mõju nende arvamuse kujunemisel. Sellest järeldeb töö autor, et ka julgeoleku sündmuste kajastused, mis töös välja toodi omasid mõju avaliku arvamuse uuringus osalenud vastajatele. Küsitluse tulemusi toetasid ka välja toodud ekspertide hinnangud samas peatükis.

Meedia artiklite analüüsi jaotusest selgus, et töö teemaga seotud artiklitest on ülekaalukas protsent positiivse või neutraalse sisuga. Negatiivse sisuga artikleid esines vähem teistest kategooriatest. Võttes arvesse, et avaliku arvamuse uuringu tulemustest kajastus NATO kuvandit toetav protsentuaalne tulemus, siis töö autor leiab, et meediaväljaande kirjutised soosivad positiivse kuvandi kujunemist või selle stabiilsena püsimist.

Avaliku arvamuse uuringu ja meedia analüüsi põhjal järeldeb töö autor, et NATO kuvand Eestis on positiivne. Toetav roll selles osas on ajakirjandusel, mis avaldab rohkem soosiva või informatiivse sisuga artikleid.

Töö autor leidis, et julgeoleku olukorda puudutavad sündmused maailmas ei avalda väga tugevat mõju Eesti inimestele. Kuna avaliku arvamuse uuringu käigus ei kajastunud järske

muutuseid. Protsentuaalselt esines väiksemaid kõikumisi, mille osas sai seoseid luua välja toodud julgeoleku sündmustega.

KOKKUVÕTE

NATO ja Eesti koostöösuhted ulatuvad tagasi taasiseseisvumise perioodi algusesse. Koostöö arendamise ja tõhustamise nimel on teinud tööd väga paljud Eesti poliitikud ja kaitsevaldkonna esindajad. Muutlik julgeoleku olukord on toonud Eestile mitmeid võimalusi ise panustada NATO tegevusse ja arengusse. Näitena võib välja tuua eestlaste osalemise NATO välismissioonidel ja Küberkaitsekeskuse rajamise Tallinnasse. Koostöö tulemusliku näitena saab välja tuua Balti õhutorbe missiooni Ämaris, mis on samuti pideva meedia tähelepanu all. NATO vägede kohalolek on viimastel aastatel olnud koostöö valdkonna põhiküsimusi, mille osas on ühiskonnas käimas pidev debatt ning arvamusi on mitmesuguseid.

Töö autor valis oma uurimustöö teemaks NATO kuvandi Eestis perioodil 2010-2015. Eesmärgiga välja selgitada, kas positiivne või negatiivne kuvand. Uurimisküsimustena keskendus töö koostaja NATO kuvandi välja selgitamisele läbi avaliku arvamuse uuringu andmete analüüsi ning meedia poolt loodud kuvandi seotusele uurimisküsimusega. Analüüsiks on kasutatud Kaitseministeeriumi poolt tellitud avaliku arvamuse uuringuid ja meedia analüüsi Postimees *online* väljaande artiklite näitel. Meedia artiklite huvi ja mõju täpsemaks selgitamiseks viis töö autor läbi lühiküsimustiku, millele vastas kokku 85 inimest ning samuti on töös välja toodud ekspertide arvamused meedia mõjudest arvamuse kujunemisele. Lisaks koostas töö autor julgeoleku sündmuste ülevaate perioodil, mis leidsid märkimisväärset kajastamist erinevates meediakanalites ning mis toodi välja mõjufaktoritena uuringu tulemustes.

Käesoleva lõputöö järeldusena selgus avaliku arvamuse uuringu andmete ja meedia analüüsi tulemuste põhjal, et Eesti ühiskonnas on NATO kuvand püsinud aastate jooksul stabiilne ja protsentuaalse jagunemise põhjal positiivne. Töö autori küsitluse tulemusena tuli välja, et meedia poolt edastatud informatsioon on inimeste hulgas arvamuse kujundaja. Lisaks selgus töö käigus, et inimesed pööravad tähelepanu julgeoleku sündmustele nii Eestis kui maailmas, kuid arvamuse kujunemise osas on suurem mõju kodumaistel sündmustel, mitte välismaistel. Kokkuvõtlikult olid ühiskondlikud arusaamad ja meelestatus NATO osas perioodil 2010-2015 stabiilsed. Meedia artiklites ei esinenud eripärasid seoses töö autori poolt valitud kategooriate liigituse jaotumise osas. Kuid artiklite jaotusest selgus, et positiivse ja neutraalse sisuga artikleid avaldatakse kokkuvõtlikult rohkem, kui negatiivse sisuga. Seega

meedia avaldused olid nimetatud perioodil soosivad positiivse kuvandi osas. Positiivsest vaatenurgast olid meedia käsitle all korduvalt Küberkaitse keskus Tallinnas, Eesti-NATO koostöö läbi missioonide, Balti õhutorve ja erinevad välisvisiidid.

Avaliku arvamuse uuringu põhjal oli üldine NATO kuvand positiivne, kuid töö autor analüüsis lisaks vastajate osakaalu. Selle käigus selgus, et muukeelsete ja eesti keelt kõnelevate vastajate arvamus erines kõigis küsimustes. Töö autor leiab, et see näitab lõhestumist Eesti ühiskonnas, mis jäi tahaplaanile avaliku arvamuse küsimuste üldises kajastuses. Töö autor ei saa välja tuua meedia mõju muukeelsete vastajate arvamuse kujunemisele, kuna käesolevas uurimuses analüüsiti Postimees *online* väljaande artikleid. Nimetatud artiklid olid eesti keelsed ning toetasid positiivse kuvandi kujunemist NATO osas.

Uurimustöö lõpetuseks arvab töö autor, et muukeelsete ja eesti keelt kõnelevate elanike arusaamade erinevuse põhjused vajaks omaette analüüsi. Sinna juurde võiks kuuluda laialdasem meedia analüüs, mis täpsemalt keskenduks erinevatele lugejaskondadele ning tooks välja uudiste sisu Eestis avaldatavate võõrkeelsete väljaannete osas.

SUMMARY

NATO'S IMAGE IN ESTONIA BY PUBLIC OPINION SURVEYS AND MEDIA ANALYSIS DURING 2010-2015

Liisa Rohila

The aim of this thesis is to analyze NATO's image in Estonia during 2010-2015. The work will focus on a data of public opinion survey, published by Ministry of Defense. In addition analyzing media edition articles published in Estonian online newspaper Postimees.

To start with, author gives an overview about NATO's and Estonian cooperation journey and collaboration. Starting from the period when Estonia regained independence.

The author of thesis will associate public opinion survey with media edition articles to find corresponding image of NATO in Estonian society that occurs by the majority. The author will take into account security reflections in Estonian and foreign media. Giving a short overview about events that have happened. The author will also take into account expert opinions about medias influence for public opinion.

Finally, the author associates collected data and gives an outcome of the results. Also trying to find connections between different security related matters discussed intensively on that period.

As a reflection of data analysis, the author must conclude at the end of the thesis that the majority of people in Estonia are positively minded about NATO. The writing also brings out a point that Estonian media strongly supports formation of NATO's positive image.

VIIDATUD ALLIKAD

Raamatud:

- Georg Kirsberg, (2014), Poliitika psühholoogilised alused, Läänetasandiku OÜ, lk 89-92
Maxwell MacCombs, 2004, The Mass Media and Public Opinion, Polity Press, Influencing Public Opinion, *e-Book*
H.Praks, L.Lindström, (2014), Eesti-NATO lugu 1991-2004, lk 19-46

Avaliku arvamuse uuringud:

- Turu-uuringute AS, jaanuar 2010, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 8, 33 – 39, [online].
Turu-uuringute AS, september 2010, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 12, 43 -51, [online]
Turu-uuringute AS, august 2011, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 13, 37 – 41, [online]
Saar Poll OÜ, oktoober 2011, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 13, 44 – 48, [online]
Saar Poll OÜ, märts 2012, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 15, 51 – 55, [online]
Saar Poll OÜ, oktoober 2012, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 15, 53 – 57, [online]
Saar Poll OÜ, märts 2013, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 15, 54 – 58, [online]
Saar Poll OÜ, oktoober 2013, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 15, 54 – 58, [online]
Saar Poll OÜ, märts 2014, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 14, 52 – 55, [online]
Turu-uuringute AS, november 2014, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 14, 46 -49, [online]
Turu-uuringute AS, aprill 2015, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 15, 46 – 49, [online]
Turu-uuringute AS, oktoober 2015, Avalik arvamus ja riigikaitse, Kaitseministeerium, lk 15, 44 – 46, [online]

*Online lingid välja toodud *Lisa 2.* all, viimati vaadatud 03.05.2016

Artiklid:

- Roman Cybriwsky, (2014)Kyiv's Maidan: from Duma Square to sacred space, Eurasian Geography and Economics, Volume 55, Issue 3, lk 270-27
C.Happer, G.Philo, 2013, The Role of the Media in the Construction of Public Belief and Social Change, Glasgow University Media Group, Journal of Social and Political Psychology, Vol. 1(1)
Baz Lecocq, ZiF-Mitteilungen, (2013), Northern Mali: A long and complicated conflict
Savas Michael-Matsas, (2011), The Arab Spring: The Revolution at the doors of Europe, Critiqu, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03017605.2011.583094> (vaadatud 19.04.2016)
Erik Männik, (2013), Süüria kodusõda- hetkeseis ja arenguvõimalused, Sõdur, nr 3, lk 40.45
Colonel Patrick T.Warren, (30.06.2010), Alliance History and the Future NATO: What the Last 500 Years of Alliance Behavior Tells Us about NATO's Path Forward, http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2010/6/30-nato-alliance-warren/0630_nato_alliance_warren.pdf (vaadatud, 18.04.2016)

Steve Stemler, (2001) An Overview of Content Analysis, Practical Assessment, Research & Evaluation, pg 1-4

About Eston Kohver, Siseministeerium, <https://www.siseministeerium.ee/en/eston-kohver>, (vaadatud, 19.04.2016)

Eesti Vabariigi 95.aastapäeva tähistamine, (8.02.2013), Välisministeerium, <http://vm.ee/et/uudised/eesti-vabariigi-95-aastapaeva-tahistamine> , (vaadatud 20.04.2016)

Kaitseministeeriumis toimus tulistamine, tulistaja hukkus tulevahetuses,(11.08.2011) Delfi, <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/krimi/videod-ja-fotod-kaitseministeeriumis-toimus-tulistamine-tulistaja-hukkus-tulevahetuses?id=55558654> (vaadatud, 19.04.2016)

Lissabonis algab NATO tippkohtumine, (19.11.2010), Välisministeerium, <https://valitsus.ee/et/uudised/lissabonis-algab-nato-tippkohtumine> (vaadatud 19.04.2016)

NATO kohtumine toob Eestisse 45 riigi esindajad,(6.04.2010), ERR, <http://uudised.err.ee/v/eesti/24a76035-2fda-42e5-aa22-3ea5bfcf6a88> (vaadatud, 19.04)

NATO Ohuturve, Välisministeerium, <http://vm.ee/et/nato-ohuturve> (vaadatud 20.04.2016)

Palmaru, R. (2001) Meedia ja demokraatia, Riigikogu Toimetised nr 4, <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11858> (vaadatud 14.05)

SAC flies its first humanitarian relief flight to Haiti, (16.01.2010), NATO, http://www.nato.int/cps/en/SID-6458DE82-77ED5DA8/natolive/news_60782.htm (vaadatud, 19.04.2016)

Vabariigi President Tartu rahulepingu 90. aastapäeva kontsert-aktusel Vanemuise kontserdimajas Tartus, (02.02.2010), Eesti Vabariigi President,

<https://www.president.ee/et/ametitegevus/koned/2544-vabariigi-president-tartu-rahulepingu-90-aastapaeva-kontsert-aktusel-vanemuise-kontserdimajas-tartus/> (vaadatud 19.04.2010)

Viimane Eesti Üksus Afganistanist jõudis koju, (10.05.2015), Eesti Kaitsevägi, <http://www.mil.ee/et/uudised/8182/viimane-eesti-%C3%BCksus-afganistanis-j%C3%B5udis-koju> (vaadatud, 19.04.2016)

Muu:

Eesti Kaitseministrid läbi ajaloo, Kaitseministeerium, <http://www.kmin.ee/et/ministeerium-kontaktid/kaitseminister/eesti-kaitseministrid-labi-ajaloo> , (vaadatud 19.04.2016)

Eesti NATOs, Eesti NATO Ühing, <http://www.eata.ee/nato/eesti-natos/>, (vaadatud 20.04.2016)

Eesti Vabariigi põhiseadus, I peatükk ÜLDSÄTTED, § 1., § 2., <https://www.riigiteataja.ee/akt/633949> (vaadatud 04.05.2016)

Kaitseväge juhatajad, Eesti Kaitsevägi, <http://www.mil.ee/et/kaitsevagi/organisatsioon/kaitsevae-juhtimine/kaitsevae-juhatajad> , (vaadatud 19.04.2016)

Ministrid, Vabariigi Valitus, https://valitsus.ee/et/valitsus/varasemad-valitsused/ministrid?FIRST_REPUBLIC=0&EXILE_GOVERNMENTS=0&SECOND_REPUBLIC=0&AMETIKOHAD=SISEMINISTER&SUGU=all&NIMI=&SORTBY=PERIOD&ORDER=DESC (vaadatud, 19.04.2016)

Missioonid, Eesti NATO Ühing, <http://www.eata.ee/nato/missioonid/> , (vaadatud 20.04.2016)

Välisministrid läbi aegade, Välisministeerium, <http://www.vm.ee/et/ajalugu/valisministrid-labi-aegade> (vaadatud 19.04.2016)

Lisad:

Alliansi avatud uste poliitika, peatükk 3, NATO, lk 63,
http://web.archive.org/web/20031224155100/http://www.nato.int/docu/other/ee/handbook/chapitre%2003_et.pdf (vaadatud 05.05.2016)

Andrew Walker, 2012, What Is Boko Haram?, lk 1-3, <http://www-dev.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>, (vaadatud 5.05.2016)

Article 5, The North Atlantic Treaty, Washington D.C., 4 April 1949, NATO,
http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm (vaadatud 17.05)

Graeme Wood, 2015, What ISIS really wants?
<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/> (vaadatud 5.05.2016)

Rahupartnerlusprogrammi tööriistad, NATO,
http://www.nato.int/docu/review/2004/issue1/estonian/art2_pr.html (vaadatud 03.05.2016)

LISA

Lisa 1. Meedia analüüsi valim perioodil 2010-2015

1) Pealkiri: nato +nato+eesti
Ajavahemik: 01.01.2010-30.12.2010
Portaal: ainult praegusest
<http://www.postimees.ee/search?dateStart=1262296800&dateEnd=1293660000§ion=81&sisu=pealkiri%3A+NATO+%2BNATO%2BEesti&autor=&showAdvanced=1>
(vaadatud, 09.04.2016)

2) Pealkiri: nato +nato+eesti
Ajavahemik: 01.01.2011-30.12.2011
Portaal: ainult praegusest
<http://www.postimees.ee/search?dateStart=1293832800&dateEnd=1325196000§ion=81&sisu=pealkiri%3A+NATO+%2BNATO%2BEesti&autor=&showAdvanced=1>
(vaadatud, 11.04.2016)

3) Pealkiri: nato +nato+eesti
Ajavahemik: 01.01.2012-30.12.2012
Portaal: ainult praegusest
<http://www.postimees.ee/search?dateStart=1325368800&dateEnd=1356818400§ion=81&sisu=pealkiri%3A+NATO+%2BNATO%2BEesti&autor=&showAdvanced=1>
(vaadatud, 11.04.2016)

4) Pealkiri: nato +nato+eesti
Ajavahemik: 01.01.2013-30.12.2013
Portaal: ainult praegusest
<http://www.postimees.ee/search?dateStart=1356991200&dateEnd=1388354400§ion=81&sisu=pealkiri%3A+NATO+%2BNATO%2BEesti&autor=&showAdvanced=1>
(vaadatud, 11.04.2016)

5) Pealkiri: nato +nato+eesti
Ajavahemik: 01.01.2014-30.12.2014
Portaal: ainult praegusest
<http://www.postimees.ee/search?dateStart=1388527200&dateEnd=1419890400§ion=81&sisu=pealkiri%3A+NATO+%2BNATO%2BEesti&autor=&showAdvanced=1>
(vaadatud, 11.04.2016)

6) Pealkiri: nato +nato+eesti
Ajavahemik: 01.01.2015-30.12.2015
Portaal: ainult praegusest

<http://www.postimees.ee/search?dateStart=1420063200&dateEnd=1451426400§ion=81&sisu=pealkiri%3A+NATO+%2BNATO%2BEesti&autor=&showAdvanced=1>
(vaadatud, 19.04.2016)

Lisa 2. Avaliku arvamuse uuringute loetelu

Turu-uuringute AS, jaanuar 2010, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_jaanuar_2010.pdf

Turu-uuringute AS, september 2010, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_september_2010.pdf

Turu-uuringute AS, august 2011, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_august_2011.pdf

Saar Poll OÜ, oktoober 2011, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_oktoober_2011.pdf

Saar Poll OÜ, märts 2012, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2012.pdf

Saar Poll OÜ, oktoober 2012, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_oktoober_2012.pdf

Saar Poll OÜ, märts 2013, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2013.pdf

Saar Poll OÜ, oktoober 2013, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_oktoober_2013.pdf

Saar Poll OÜ, märts 2014, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2014.pdf

Turu-uuringute AS, november 2014, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_november_2014.pdf

Turu-uuringute AS, aprill 2015, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_aprill_2015.pdf

Turu-uuringute AS, oktoober 2015, Avalik arvamus ja riigikaitse,
http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_oktoober_2015_0.pdf

*viimati vaadatud 03.05.2016

Lisa 3. Lühendid

- MAP ehk Liikmesuse tegevuskava on peamine vahend, mis aitab NATOga ühineda soovivatel partneritel valmistuda NATO liikmeks olekuga seotud ülesanneteks ja kohustusteks. Tegevuskava on nõustamist, abi ja praktilist toetust pakkuv programm, mis hõlmab partnerlusprogrammi erinevaid tegevusalasid ja on kohandatud vastavalt iga kandidaatriigi vajadustele. (NATO)
- ISIS on islamistlik terroriorganisatsioon. Nad on oma võimu alla hõivanud alasid Liibüas, Süürias ja Iraagis. Välja on kasvanud ISIS Al-Qaida harust. ISIS on sunniitide rühmitus ning nad võitlevad mitte muslimite, kristlaste, uskumatute ja ka šiiia muslimite vastu. ISISe tegevus on tuntud oma äärmusliku jõhkruise poolest. (Graeme Wood 2015)
- Boko Haram on islamistlik terroriorganisatsioon. Nad on pärinevad Põhja-Nigeeriast. Nad tegutsevad Nigeerias valitseva võimu vastu uskudes, et kohalik võim on korrumppeerunud ning islamist kõrvale kaldunud. Lisaks Boko Haram korraldab piirkonnas vägivaldseid rünnakuid tsiviilisikute vastu, röövimisi ja pommitamis nii koolidele kui kirikutele. Nad võitlevad kõige vastu, mis nende nägemuse kohaselt pole kooskõlas islami usuga ning on läänemaailma mõjutustega. Näitena võib tuua hariduse kättesaadavuse raskendamine läbi koolide pommitamise, koolitüdrukute röövimise.
Boko Haram ründab ennekõike sihtmärke Nigeerias, mitte rahvusvahelisel tasandil. Nende eesmärk on ennekõike takistada lääneliku hariduse, elustiili, põhimõtete levikut Nigeerias. Boko Harami vägivalla all kannatavad tuhanded tsiviilisikud ning paljud piirkonnad on nende vägivalla kontrolli all. (Andrew Walker 2012)

Lisa 4. Eesti Vabariigi põhiseadus

§ 1. Eesti on iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas.

Eesti iseseisvus ja sõltumatus on aegumatu ning võõrandamatu.

§ 2. Eesti riigi maa-ala, territoriaalveed ja õhuruum on lahutamatu ja jagamatu tervik.

Eesti on riiklikult korralduselt ühtne riik, mille territooriumi haldusjaotuse sätestab seadus.

(Eesti Vabariigi põhiseadus)

Lisa 5. Hukkunud Eesti sõdurid Afganistanis

Date	Country	Name	Rank	Age	Cause	Province
10-15-2011	Estonia	Hutrof, Agris	Corporal	25	Hostile - hostile fire	Helmand
8-30-2010	Estonia	Sikka, Herdis	Sergeant	20	Hostile - hostile fire - IED attack	Helmand
12-15-2009	Estonia	Jalakas, Kristjan	Sergeant	19	Hostile - hostile fire - IED attack	Helmand
8-23-2009	Estonia	Salmus, Eerik	Veebel (First Sergeant)	26	Hostile - hostile fire - IED attack	Helmand
8-23-2009	Estonia	Kang, Raivis	Seersant (Sergeant)	26	Hostile - hostile fire - IED attack	Helmand
6-15-2009	Estonia	Tikko, Allain	Warrant Officer	30	Hostile - hostile fire	Helmand
5-24-2008	Estonia	Brok, Ivar	Sergeant Major (vanemveebel)	30	Non-hostile	Unknown
6-23-2007	Estonia	Kalle, Torn	Sergeant	24	Hostile - hostile fire - Rocket fire	Helmand
6-23-2007	Estonia	Karuks, Jako	Junior Sergeant	33	Hostile - hostile fire - Rocket fire	Helmand

Allikas: [iCasualties](http://icasualties.org/oef/fatalities.aspx), <http://icasualties.org/oef/fatalities.aspx> (vaadatud

04.05.2016)

Lisa 6. Ministrite ülevaade

Töö autor toob välja perioodil 2010-2015 nimetatud asutuste eesotsas olnud isikud, kelle välisvisiidid, väljaütlemised ja esinemised on leidnud palju kajastust nimetatud ajavahemikus.

Kaitseministrid (Eesti Kaitseministrid läbi ajaloo)

1. Jaak Aaviksoo, (aprill 2007-aprill 2011)
2. Mart Laar, (aprill 2011- mai 2012)
3. Urmas Reinsalu, (mai 2012-märts 2014)
4. Sven Mikser, (märts 2014-september 2015)
5. Hannes Hanso, septembrist (2015-)

Välisministrid (Välisministrid läbi aegade)

1. Urmas Paet (2005-2014)
2. Anne Sulling (kt) (2014)
3. Keit Pentus-Rosimannus (2014-2015)
4. Marina Kaljurand (2015-...)

Siseministrid (Ministrid)

1. Marko Pomerants (juuni 2009-aprill 2011)
2. Ken-Marti Vaher (aprill 2011-märts 2014)
3. Hanno Pevkur (märts 2014-...)
4. Kaitseväe juhatajad (Kaitseväe juhatajad)
5. kindral Ants Laaneots (2006-2011)
6. kindralleitnant Riho Terras (2011-...)

Lisa 7. NATO

7.1 Artikkel 5

NATO artikkel 5 kinnitab, et relvastatud rünnakut ühe või enam osapoole vastu Euroopas või Põhja-Ameerikas käitletakse rünnakuna kogu alianssi vastu. Kui taoline relvastatud rünnak leiab aset rakendub ÜRO harta artiklis 51 sätestatud õigus individuaalsele või kollektiivsele enesekaitsele. Lepingu osapooled asuvad rünnatud lepingosalist abistama, rakendades vastavad abimeetmeid, mida peetakse vajalikuks, sealhulgas on lubatud relvajõudude kasutamine. Eesmärgiga hoida ja taastada Põhja-Atlandi piirkonna julgeolek. (Article 5)

7.2 Artikkel 10

Põhja-Atlandi lepingu allakirjutamisest alates on kaheteistkümne alustajaga liitunud seitse riiki, tõstes NATO liitlasriikide arvu üheksateistkümneni. Tšehhi, Poola ja Ungari astusid alliansi liikmeks märtsis 1999, tehes seda 1997. aastal Madridi tippkohtumisel saadud kutse põhjal. Kolm viimast liitujat osalesid täieõiguslike liikmetena esmakordselt Washingtoni tippkohtumisel aprillis 1999. Tippkohtumisel rõhutasid NATO liidrid alliansi jätkuvat avatust uutele liikmetele, töötasid NATO jätkuvat valmidust tervitada uusi liikmeid, kes on valmis järgima lepingutingimusi ning kaasa töötama rahu ja julgeoleku heaks Põhja-Atlandi piirkonnas. Allianss loodab järgnevatel aastatel laiendada kutsutute ringi riikidele, kes soovivad ja on võimelised enesele võtma liikmeksolija vastutusi ja kohustusi, kui nende riikide liitumine teenib alliansi üldisi poliitilisi ja strateegilisi huve ning tõstab kogu Euroopa julgeolekut ja stabiilsust. Selleks on NATO juhid käivitanud liikmeks astumise tegevuskava (MAP – ing *Membership Action Plan*), mis on loodud alliansiga liitumist taotleivate riikide juhendamiseks ning tagasiside saamiseks. (NATO, lk 63)

Lisa 8. Tabelid

1) Tabel 2. (Graafikule 2.) Institutsiooni usaldusväarsus perioodil 2010-2015

Kriteerium	2010 Jan	2010 Sept	2011 Aug	2011 Okt	2012 Märts	2012 Okt	2013 Märts	2013 Okt	2014 Märts	2014 Nov	2015 Märts	2015 Okt
Usaldab	64	65	64	57	61	58	66	66	64	65	62	60
Ei usalda	24	22	24	31	33	34	28	29	31	25	26	28

Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse, 2010-2015

2) Tabel 3. (Graafikule 3.) Suhtumine NATOsse perioodil 2010-2015

Periood	Kindlasti poolt	Pigem poolt	Kokku poolt	Pigem vastu	Kindlasti vastu	Kokku vastu	Ei oska öelda
Jaauar 2010	46	34	80	7	6	13	7
September 2010	38	40	78	9	4	13	9
August 2011	39	38	77	8	6	14	10
Oktoober 2011	29	41	70	12	7	19	10
Märts 2012	33	41	74	13	7	20	6
Oktoober 2012	29	43	72	13	7	20	9
Märts 2013	33	46	79	10	5	15	7
Oktoober 2013	34	42	76	11	6	17	7
Märts 2014	43	36	79	13	4	17	4
November 2014	39	36	75	9	9	18	7
Aprill 2015	43	29	72	21		21	8
Oktoober 2015	40	32	72	19		19	9

Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse, 2010-2015

3) Tabel 4. (Graafikule 4.)

NATO abi ohu korral	2010 jan	2010 sept	2011 aug	2011 okt	2012 märts	2012 okt	2013 märts	2013 Okt	2014 märts	2014 nov	2015 märts	2015 okt
Sõjaline abi	41	47	39	38	42	39	45	44	43	51	48	45
Diplomaatiline abi	40	32	25	21	19	22	18	23	18	13	15	15
Abi pole loota	8	11	8	9	11	11	9	10	11	10	8	10

Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse, 2010-2015